

CALDERONI ÉS TÁRSA
látzerészek Budapesten
váci-utca 30. és kis hid-utca 8.
ajánlanak nagy választékban és jutányos áron szem-
üvegek-, orrcsipesek-, és lorgnettek-, távcsövek- és
kettős tábori látócsövek-, görbcsöket, higan- és aneroi-
d-egységmérőket, hőmérőket, folyadékmérőket stb.
Árjegyzékek bérmentve küldetnek. 1497

Értesítés!

Az őszi időnyre beérkezett toll-ék újdonságaink
megtekintésére, melyeket gyári áron árusítunk, a t.
revókét tisztelettel meghívjuk. — Nemkülönbön figye-
lembe ajánljuk saját művirág gyártmányainkat, u. m.
készleteket, arakoszuorukat, szoba és templom-virágo-
kat, babér és gyászkoszuorukat, stb. Kiváló tisztelettel

Kálazdy nővérek,
Budapest, váci utca 9. sz.

500,000
Nyújtunk a szerencsének jobbnak! —
Márka-főnyereményt
igér kedvező esélyben
a legújabb hamburgi
nagy pénzszórójáték
mely a magas kör-
máty által jóváha-
gyott és biztosított.
Ez az újabb játék-ter-
vezet előnyös berendezése abban áll, hogy rövid pár hó lefolyása alatt
7 sorozatban 100,000 sorozatig 50,000 nyereménynek kell
biztos történnie, ezek között vannak főnyeremények esetleges 500,000
b. marka illetőleg

1 nyerem. a m. 300,000	36 nyerem. a m. 10,000
1 nyerem. a m. 100,000	56 nyerem. a m. 5,000
1 nyerem. a m. 100,000	106 nyerem. a m. 3,000
1 nyerem. a m. 80,000	253 nyerem. a m. 2,000
1 nyerem. a m. 80,000	6 nyerem. a m. 1,500
1 nyerem. a m. 70,000	515 nyerem. a m. 1,000
1 nyerem. a m. 60,000	1036 nyerem. a m. 500
1 nyerem. a m. 50,000	29020 nyerem. a m. 145
1 nyerem. a m. 30,000	19,463 nyerem. a m. 200
5 nyerem. a m. 20,000	150, 124, 100, 94, 67, 40, 20.
3 nyerem. a m. 15,000	

Ezen nyereményekből az első osztályban 4000 sorsoltatik ki
157,000 m. összegben. — Az 1. oszt. főnyeremény 50,000 m. tess. a
2-ikban 30,000, a 3-ikban 20,000, a 4-ikben 10,000, a 5-ikben
80,000, a 6-ikban 100,000, a 7-ikben azonban esetleg 500,000, illetőleg
300,000, 200,000 stb. márkára emelkedik.
A nyereményhúsnak természetesen vannak megállapítva.
Ezen nagy, az állam által biztosított pénzszórójáték első osztály huz-
ására kerül

1 egész eredeti sorozat csak 3.50 ft o. 4.
1 ft o. 4. 1.75 ft o. 4.
1 negyed 90 ft o. 4.

Mindenemű megvásárolás, a pénz beküldése, postautonon át
tess. vagy az összeg utánvétele mellett rögtön a legközelebbi
tulajdonosnak, a mindenki az állam címével ellátott eredeti sor-
szójáték után saját kérésre kaphja.

A megrendeléshez a szükséges hivatalos tervekhez ingyen mel-
lelve, melyekből egy nyeremény beosztása az illető osztályok-
ra, mint szintén az illető betétek is megállapított és minden huzat-
 után érdekelt feleknek felhívás nélkül megküldjük a hivatalos huzat-
 lajstromot. Kívánatra a hivatalos tervek előre megküldjük megtekint-
 tés végett bérmentve, és később vagyon nem telése esetében a sor-
 szóját az összegnek visszatérítése mellett huzat előtt visszatérítjük. — A
 nyeremények kifizetése természetesen pontosan az állami jóvállás mellett
 történik. Osztoroztatunk mindig a szerencse kedvéért volt és érdekelt
 feleknek gyakran a legnagyobb nyeremények felvételét ki. Jóbból
 kifizet 250,000, 100,000, 80,000, 60,000, 40,000 stb. márkával.
 Egy lly, a legszolidabb alapokra fektetett vállalatnál előrelátó
 hatóság mindenütt a legelőkelőbb részre lehet bízott szakszerű
 és kényelmes, hogy minden megvásárolás megfizethető, minden
 megrendelés, mindegyikre pedig f. 4. október 31-ke előtt
 az alábbi céghez küldeni.

Kaufmann és Simon bank- és váltó-üzlete
Hamburgban
U. i. Ezenmel köszönetünket nyilvánítjuk az eddig ajándékozott
 bizalomért, s kérjük a hivatalos tervek áttekintése által a nagyszerű
 nyereséi esélyekről meggyőződés, melyeket a sorozások nyújthatnak
 11331 A fentebbiek.

HAZAI IPAR
RIGLER JÓZSEF EDE
budapesti gyártelepeinek legújabb készítménye:
ARANYMONDATOK.
kal ellátott levélpapírok és borítékok, melyek sar-
kaiban magyar aranymondatok foglaltak. Kiál-
tásuk többi készítményehez méltóan a legdiszesebb-
nek nevezhető, s mindamellett igen egyszerű, de egy-
szerűsége által egyike a legjobb levélpapíroknak.
Fenti valamint a gyártelep többi levélpapír újdonsá-
gait kaphatják a belvárosi rakárban
kecskeméti utca 13-dik szám alatt.
Árjegyzékek kívánatra bérmentve. 1430
Gyártelep: VI. róza-utca. 55. sugárutól jobbra.

SALICYLSAV-KÉSZÍTMÉNYEK
KIELHAUSER H.
GRÁCZ.
A Salicylsav már világhírt vívott ki magának mint erje-
dést és rothadást akadályozó anyag, és nem csak fénye-
sen érvényesül mindennemű belső bajok ellen, hanem
célszerűen és egyszerűen még fölülmulatlan óvszer a
bőrre, hajra és fogakra nézve. Antiseptikus ha-
tása különösen rendkívüli; megakadályozza a só-
rult szervek rothadását, s ezzel együtt eltűnik
az azzal járó kellemetlen szag is.

Salicyl-toilette szappan	darabja ára 35 kr.
toilette-víz	70
fogpor	50
fogpép	60
szájvíz	60
hajkefés	50
hintőpor (lábak izzadása ellen)	50

9936 Főraktár Magyarországra nézve:
Török J. gyógyszerész Budapest, király-utca 12.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent:
Török J. gyógyszerész Budapest, király-utca 12.

GYULAI PÁL KÖLTEMÉNYEI

MÁSODIK BŐVÍTETT KIADÁS.

A KÖLTŐ ARCKÉPÉVEL.

Ára fűzve 4 forint. — Diszkötésben 5 ft 50 kr

A «FRANKLIN-TÁRSULAT» kiadásában Budapestben megjelent s minden könyvtárban kapható — az
oszt. tartományok számára SZELINSZKI GYÖRGY cs. k. egyet. könyvtáránál Bécsben I., Stefansplatz 6.

Irodalomtörténet és költészet.

Arany János. Toldi. Költői elbeszélés. Bő nyelvi s tárgy
magyarizatokkal ellátta Lehr Albert tr. 3 ft 60 kr.
Ballagi Aladár. A magyar ktr. testőrség története
Különös tekintettel irodalmi műközésére. Második vál-
tozatlan kiadás 2 ft
Bánóczy József. Kisfaludy Károly és munkái. A
költő arcképével. Két kötet 4 ft 80 kr.
Vászonba kötve 5 ft 60 kr.
Deák album. Emlékkönyv. Zichy Mihály rajzaival. 3 ft
diszkötésben 5 ft
Dessoff József, gróf. Irodalmi hagyományai. Ki-
adta Kazinczy Gábor. Három kötet 7 ft 50 kr.
Erdélyi János. A nép költészet. Népdalok, népmesék
és közmondások. Vászonba kötve 3 ft
Erődi Béla. Költészet. Iskolai és magánhasználatra
1 ft 40 kr.
Fereny József. Garai János életrajza. 40 arany
jutalmat nyert pályamű. A költő arcképével. 1 ft 20 kr.
Greguss Ágost. Mondások. Az élet könyvéből. Tolda-
lék, mondások a mesékből, vászonba kötve 1 ft
— **Arany János balladái.** Magyarizatokkal. 2 ft. Disz-
kötésben 2 ft 50 kr.
Gyulai Pál. Vörösmarty életrajza. Második kiadás.
Fűzve 2 ft, félbörkötésben 3 ft
— **Emlékböszödek.** Kazinczy Ferencz. — Pákh Albert
— B. Eötvös József. — Toldy Ferencz. — Kriza János
— Szilágyi Ede. — B. Kemény Zsigmond. — Gr.
Széchenyi utolsó éve. — B. Jósika Miklós. — Mészáros
Lázár. — Kossuth levele Deák halálakor. — A Vasár-
nap Ujság 25 évfordulóján. 2 ft, félbörkötésben 3 ft
— **Katona József és Bánk Bánja.** A költő arcképé-
vel. 2 ft vászonba kötve 2 ft 40 kr.
Halasi Aladár. Petőfi relikviák. 1841—1849. Toldalék.
Petőfi irodalom. 80 kr.

THEDO tanár szakállhagymája,
legjobb és legbiztosabb
szer a szakáll szép nö-
vésének eszközésére.
Számtalan vannak még legma-
sabb rangú fürdők között is, kik
szép szakállukat csupán e szernek
köszönhetik. — E szer a szakáll
hihetetlen gyorsasággal növeszt
egy hogy általa még 18 éves ifjak
is a legrövidebb idő alatt teljes
szakállhoz jutnak, miről a bi-
rogyványok erei is tanusodnak.
Eder Ferencz gyógyszerész urnak Brünhen.
A nekem küldött Thedo-féle szakállhagyma kitűnőnek bizo-
nyult, mit köszönetem mellett ezennel tudomására adok.
Miskolc, 1879. szept. 25-én.
Füster József urnak Prágában.
Szives köszönetemet a szakállhagymáért; nagyon jónak talál-
tatott. Mindenkin a legjobb lelettel ajánlom.
Schwarzbach, 1878. febr. 25. Kirt Károly s. k. épít. vállalkozó.
Füster József gyógyszerész urnak Prágában.
A szakállhagyma joggal mondható csodaszernak. Alig négyhet
használat után örömmel látom régi hajléksomat teljesedésbe menni.
Kérem önt stb. Tüschchen, 1879. máj. 29-án. Gábor Wenzel, óras.
Valódi minőségben Budapestben csak Török József ur gyógyszer-
szertárban király-utca kapható; Pozsonyban Pistory Félénél,
Mihálykapu. Temesváron Tancay Istvánnál. 1 csomag ára 2 ft 10.

Közvetlen tengerentúli hozatal folytán igen olcsó áron!
Gyarmatárak, csemegék, halak.

Postán díjmentesen onnan 5 kilónként o. é., az ismert
szilárd kiszolgálás mellett.

Mocca, kül. fin., kiv. tűzes 5.—
Menado, kül. fin., magy. sz. 5.—
Ceylon gyöngy, igen fin., erős 5.—
Carlsbadi vegy., kül. fin., 4.60
Kövec, kül. fin., 4.60
Plantag. Ceylon, brill. szép 4.75
Plantag. Ceylon, legfin. erős 4.25
Cuba, kikészít. erős, szép 4.25
Bécsi vegy., kül. fin., 4.30
Arany Java, magy. sz., k. fin. 4.—
Java, sárga enyh. erős 4.—
Cuba gyöngy, erős, szép 4.35
Gyöngy Mocca, enyh. erős 4.—
Java sárga, magy. sz., erős 3.75
Santos sz. zold, fin. erős 3.60
Campinos sz. enyhén erős 3.45
Rio reall, erős, tiszt. 3.25
Afr. Mocca, kis szemű, barna 3.15
Tábla-rizs, fr. 1.15, 1.30 és 1.50
Gyöngy-szágó, val. keletl. 1.60
Sultán-mazola, mag. n. 2.30
Macarizs, mazola, erős 4.30
Kolbász, füst. hus, sódar, szár. gyüm. főzőlék- és gyümölcs-
conserva, piskóta, stb., stb.

Caviar u. j. elhai, magy. sz., Ko. 2.—
u. j. uráli, Ko. 3.—
Kirási hering, u. j. holl., 25 Kő. 1.60
Kövec, u. j. magy. 30 Kő. 1.50
Kövec, u. j. kics., 90 Kő. 1.30
Csem. sós, u. j. kics., 200 Kő. 1.30
Kiel füst. hering, legfin. 1.15
Lazacshering, tart. n. 1. 30 1.90
Kiel küszhal, 200 2 K. 1. 1.15
Ajak, val. brab., K. 1.50
Szardínia olajb., 1/2 v. 1/4 sz. 4.30
Fr. lazac és t. rak 1/2 v. 1/4 sz. 3.90
Java sárga, magy. sz., erős 3.75
Santos sz. zold, fin. erős 3.60
Campinos sz. enyhén erős 3.45
Rio reall, erős, tiszt. 3.25
Afr. Mocca, kis szemű, barna 3.15
Tábla-rizs, fr. 1.15, 1.30 és 1.50
Gyöngy-szágó, val. keletl. 1.60
Sultán-mazola, mag. n. 2.30
Macarizs, mazola, erős 4.30
Kolbász, füst. hus, sódar, szár. gyüm. főzőlék- és gyümölcs-
conserva, piskóta, stb., stb.

E. H. SCHULZ, Altona, Hamburg mellett.
11143 Fennál 1884 óta.
Kérem a czeget fizetnem utánzóival össze nem tévesztetni!

44-IK SZÁM. 1884.

BUDAPEST, NOVEMBER 2.

XXXI. ÉVFOLYAM.

Hírlapjaink feltételei: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 ft
POLITIKAI ÚJDONSÁGOK együtt: félév... 6 ft

Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre 2 ft
félév... 4 ft
Csupán a POLITIKAI ÚJDONSÁGOK: egész évre 3 ft
félév... 3 ft
Külföldi előfizetésekre a postai
meghatározott ártól is csatlakozó.

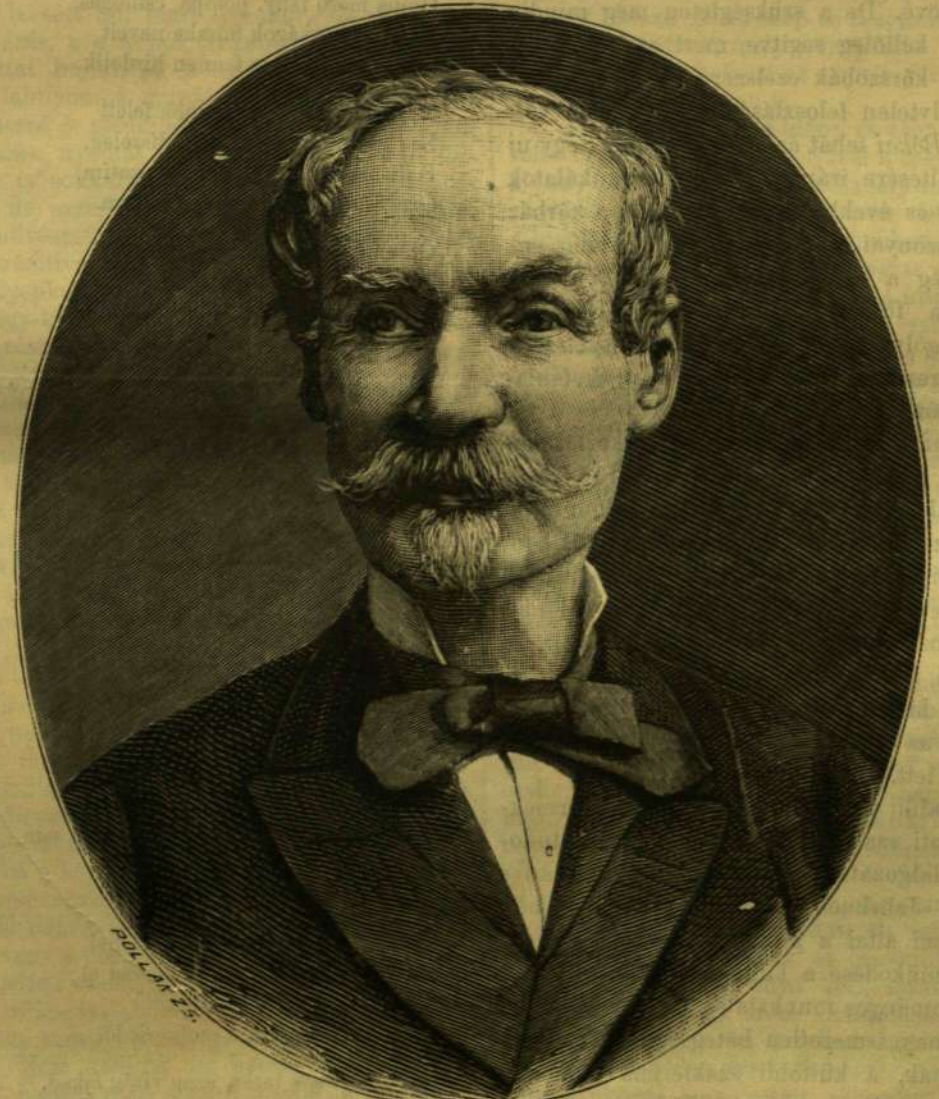
BÓKAI JÁNOS.

(1822—1884.)

KÉVES ember érdemelte ki oly igazán a «jöl-
tevő» nevet, kevés embernek fűződik
annyi megérdemelt áldás emlékeztetéhez,
mint annak, a kinek elvesztése legújabbban oly
széles körökben támasztott össze fájdalmat,
kinek halálát az iránta halála kötelezettek
légióin kívül a magyar tudományos világ is,
mint egyik büszkeségét, méltán sirathatja. A fe-
lebarátok szenvedését enyhíteni mindig kész
buzgalom; a legnemesebb emberbaráti hivatás-
nak valódi szenvedélyével, önzetlenül szentelt
egész munkás élet; az alapos tudományosság,
mely nemcsak mások ismereteinek elsajátításá-
ban nyilatkozik, hanem saját buvárlatai, ta-
pasztalatai eredményeinek szakszerű megál-
lításával bővíti mások látókörét s magát a tudomá-
nyt előbbre viszi; az emberbaráti igaz szere-
tet, mely a folytonos jótékonykodást második
természetévé teszi, s mindez a szerénység és
gyöngédség nemes formáiban: dr. Bókai Jánost
ama kevés emberek egyikévé tette, kiknek látá-
sára Diogenes letenné lámpáját, mert megtalálta,
a kit keresett: az igaz embert.

A főváros egész társaságában, a királyi
háztól le a napszámosig, szinte elképzelhetetlen
számban van család, mely őt közvetlen jöltevő
közé tartozik számítani. Hányak ragadta ki
gyermekét a halál torkából, melynek már
eljegyezve volt, s hány van olyan, ma már a
társadalomban tisztas állást elfoglaló, hasznos
ember, a ki a szomorú hír hallatára megemlé-
kezik: «engem is ez az ember mentett meg az
életnek». És hány van olyan, az orvosi pályát
választott férfi, a kinek eszébe jutand, hogy a
tanulás sokakra nézve nehéz éveiben mennyit
köszönhetett az elhunytak, ki szerényebb
sorsu növendékeinek nem tanára csak, de atyai
jó barátja, segítője volt. Nem volt az a filan-
thropikus cél, mely Bókaiiban első támaszai
egyikét ne találta volna meg.

Egy nagy, nevezetes emberbaráti intézet,
melynek az ország ő előtte csak igénytelen
kezdetivel bírt, a szegény gyermekek kórháza,
első sorban az ő páratlan buzgalomának, ember-
baráti szívének köszönheti léteét, fölvirág-
zását. Az a nagyszabású, palotaszzerű épület,
pavillonjaival, ott az illői úton, a szegény em-
berek szenvedő gyermekei számára, melyet az
ő részvéttel teljes lelke teremte meg nekik, a
Stefánia-kórház a Bókai János monumentuma.

BÓKAI JÁNOS.

Ellinger Ede fényképe után.

öszönöztek, hogy az utolsó, — gyakorlati, — évet Bécsben töltse, honnan 1846 nyarán tért vissza Pestre s itt a Schoepf igazgatása alatt álló gyermekórházban nyert alkalmazást, eleinte mint tisztelbéli segédorvos, 1846 december hóban pedig mint fizetéses második segédorvos.

Orvostudorá 1847 első felében avatottat föl, szemész- és sebészstudorá pedig 1848-ban. Mint segédorvosra, főnöke, Schoepf-Merei az általa írott nagyobb gyermekgyógyászati tankönyv számára szükségelt számosabb kórrajz összeállítását s megírását bízta. Gyermekkórházi segédorvosi teendői mellett két évig Balassa tanár mellett mint tisztelbéli segédorvos is működött, mi által alkalmá nyílt, hogy magát a gyakorlati sebeszetben is kiművelhesse. Első segédorvossá 1849 elején nevezetett ki, s július havában, miután Schoepf-Mereinek politikai szereplése miatt Pestről rögtönösen mekülnie kellett, a kórház vezetését a választmány reá bízta, mint helyettes igazgatóra.

Ez és az 1850-diki év föltöte válságos volt az intézetre nézve, azonban Bókai kitartásának s ügyszeretetének sikerült azt a jövőnek fenntartani. Az intézet pénzalapja és jövedelmei ez időben oly csekélyek lévén, hogy a kiadásokat alig fedezték, Bókai a kórházban teljesen egyedül működött s midőn a munkát maga már nem győzte, az intézeti segédet egy ideig a maga csekély jövedelméből fizette. 1852-ben, midőn négy év lefolyása után rendes közgyűlés tartását a kormány végre megengedte, igazgató főorvosnak választottott.

Az évkönyvek tanusítják, hogy Bókai igazgatása alatt a gyermekórházhoz folyamodó betegek száma évről-évre miként szaporodott; így míg a bejáró betegek száma 1849-ben 1345 volt, 1882-ben már 8930-ra emelkedett; a kórházban ápoltak száma pedig, mely 1849-ben 80 volt, 1882-ben 870-re szaporodott. A kórházágyainak száma, ily növekvő betegforgalom mellett, a 60-as években 64-re szaporított, mit főleg az ezen időtájt rendezett sorsjáték jó eredménye tett lehetővé. De a szükségleten még mindig nem volt kellőleg segítve, mert az ősz-utcai házban a kórszobák célszerű berendezése az épület helytelen felosztásánál fogva nem volt kivihető. Bókai tehát az egyet figyelmét egy új kórház építésére irányozta. Az előmunkálatok már a 70-es években megkezdődtek, a kórház anyagi viszonyai azonban akkor még nem engedték meg a terv kivételét s csak 1878-ban sikerült a főváros VIII-ik kerületében (az üllői-ut, gólya- s tömő-utca sarkán) célszerű telket szerezni, melyen jelenleg az új Stefánia-gyermekkórház áll.

Bókai azonban nemcsak a gyakorlat embere volt, hanem mint egyetemi tanár is fáradhatatlanul működött s az orvosi irodalom terén előkelő szerepet vitt. Magántanárá 1861-ben, rendkívüli tanárrá 1867-ben, nyilvános rendes tanárrá pedig 1878-ban nevezetett ki. A budapesti orvos-egyletnek 1868-tól 1874-ig volt elnöke s ő felsége 1872-ben, érdemeinek elismerésül, királyi tanácsosi czimmet tüntette ki. 1877-ben az országos közegészségi tanács rendes tagja lett.

Irodalmi működésénél folyton a gyermekgyógyászati szakot tartotta szem előtt s tudományos dolgozatait az »Orvosi Hetilap«-ban s a lipsei »Jahrbuch für Kinderheilkunde«-ban közölte, mi által a pesti gyermekórház tudományos működése a külföld előtt is ismeretes lön. Tudományos munkálatai, melyek több, eddig majdnem ismeretlen betegség ismertetésére vonatkoztak, a külföldi szakírók figyelmét magokra vonták, úgy hogy 1876-ban a »Handbuch der Kinderkrankheiten« című nagy gyűjtőmunka szerkesztőjétől, Gerhardt tanártól

Würzburgban, munkatársnak kéretett föl több fontos fejezet kidolgozására, mely dolgozatokról a külföldi kritika a legnagyobb elismeréssel nyilatkozott.

Igy küzdött föl magát Bókai lépésről lépésre azon állásba, melyben mint az ország első gyermekorvosa a közönség osztatlan bizalmát vívta ki, s melyben mint tanár tudományos működése által a gyermekgyógyászat fejlődéséhez oly jelentékeny mérvben hozzájárult s Magyarországon e szaktudományt megalapította. Hazánk mai jeles gyermekorvosai mindannyian Bókai oldala mellett és az ő vezetésével fejlődtek. Szívóssággal párosult erélyről tanuskodik végre ama fényes eredmény, melyet az új »Stefánia szegény-gyermekkórház« teremtése által elért és melylyel egész élete fáradozmainak maga állított áldásdus emléket.

Érdemeit mindenki ismerte, csak maga nem látszott birni tudomással rólok. Jutalmát ő lelkiismeretében kereste csak; elismerést nem keresett, annak őt kellett fölkeresni. És a mint éltében feltétlen bizalommal találkozott a királyi várakban és szegények viskójában egyaránt, osztálykülönbség nélkül ezer meg ezer szülő hálája és áldása kísérte sirjába.

CZIFRA TEMETŐ.

Feledni vágytam a világi zajt,
A hín pompát, kábító mozt,
Feledni mindent, mindent, a mi bánt,
Dúsát, szegényt, — fényt, árnyat egyaránt.

Lankádan, törve jártam a világot,
Szívem egy percznyi pihenésre vágyott,
Sebhedten a sírok közé futottam:
Az »egyenlőség birodalma« ott van.

Ott elmosódik mind az árny, a fény,
Ott nincs győztes bűn, elbukott erény,
Nincs rikító kép, pokoli zene,
Nincs szín, mely bántana; hang, mely sértene.

— Oh, én bohó! a temető mi más!
Csupa merő fény, pompa, csillogás,
Letűnt nagyságok büszke neveit
Arany betűk nagy fennen hirdetik.

Magasra hantolt sírhalmok felett
Sok gránit-emlék csillog, díszleg,
S itt-ott, mint a halálra írt szatíra,
Örökzöld ciprus borul rá a sírra.

Oh emberek, oh balga emberek!
Minek a dísz, e czifra fény?
A súlyos gyász, a szörnyű pusztulást
El nem takarja e fénylő palást!

Hiába áll a sok-sok oszlop itt!
A róza, liljom is hiába nyit!
Hiába minden eszköz, akarat:
A temető csak temető marad.

A merre járok és a merre nézek,
Ah, mindenütt csak pusztulás, enyészet!
A szép lepel, a csalfa mez mit ér?
Az éj-sötétszín mégse lesz fehér!

A sírok szép virágai között
Vigyorgni látok sok kis ördögöt;
S az illatot, a csalfa repül felém,
Csak temetői szagnak érzem én.

Mind, a mi itten csillog fényesen,
El fog pusztulni s nem lesz nyoma sem,
Jón a ríhar, a tájon áthalad,
S el-mosódik mind a sírját.

Jón a hideg, s a mint egyet lehel,
A sok virág mind sorba hervad el;
Jón az idő, és súlyos léptétől
A hant besüpped, a szobor lédől.

Hol most sok farka, szép virág fakad,
Gaz, gyom veri fel majd a sírokat,
Mindenfélől leluh a csalfa máz,
S lesz meztelen a romlás, pusztulás.

Eltorzul a kőangyal mind egy szál,
Talapatáról az arany lemállik
S majd leplezetlen láthatjuk magát
A szörnyű átkot, nagy tragédiát!

PALÁGYI LAJOS.

OROSZ TÖRTÉNETEK.

I.

Miklós csár és az elgázolt parasztasszony.

A régi jó világban történt, mikor még a csár szabadon sétálhatott: nem lesték minden mozdulatát a nihilisták.

Egy szép napon a peterhofi parkban sétálgatott Miklós csár. Seta közben találkozott Dolgorukij Vladimir herceggel, egyik ezredes-szárnysegédével, a kit mindenha szeretett és kitüntetett. Ez a Dolgorukij volt a hadügyminiszter az emlékeztetés krimi hadjárat idején. Az uralkodó magához inti és folytatván a sétát, kérdegeti egyről-másról, végre így szól:

— Apróság! Majd elfeledtem. Derék fin vagy, mondhatom; hát te az én népemét fojtogad, mi?

— Nem értem felségedet! — felelé a szárnysegéd elképvedve.

— Ugyan ne tetesd magadat olyan ártatlannak. Szent-Pétervárott jártál tegnap nemde?

— Igen, felség!

— Nos! Hát a mint elkocsiztál a moszkvai sorompónál, elgázoltak lovid valami asszonyt.

— Nem felség, ez nem történt.

— Dolgorukij herceg! — kiáltá a csár haragosan. — Ön feledi, hogy a hazugságot nem szenvedhetem.

— Nem vennék magamnak annyi bátorságot, hogy hazudjam.

— Azt akarja talán, hogy vizsgálatot indítsak ez ügyben.

— Felség! A mily igaz, hogy itt állok, ép oly szentül bizom benne, hogy a vizsgálat csak megerősítheti szavaim igazságát.

— Jól van! De figyelmeztetem, Dolgorukij herceg, hogy aztán pörül ne járjon.

A csár elfordult és ott hagyta a szárnysegédet.

Dolgorukijnak első dolga volt megtudni, hogy honnét ered ez a rágalom. Megtudta, hogy a szentpétervári főkörmányzó, vagy helyette a főkapitány rendesen jelentést küld az uralkodónak, előadván a megelőző napon a fővárosban történeteket, és hogy a tegnapi érkezett jelentésben a következő is megolvasható: »A tegnapi napon felségd szárnysegédé, Dolgorukij herceg ezredes elhaladva a moszkvai sorompón, a kocsi vigyázatlanúsága folytán elgázolt egy arra menő ismeretlen asszonyt.«

A csár parancsára külön vizsgáló bizottság ült össze, melyen Dolgorukij herceget Kuselev gróf képviselte. A kiballgatáson Trifon, a herceg kocsisa, megerősítette, hogy azon a bizonyos napon és azon a helyen, a melyet a rendőrség jelentése megnevez, ő kocsiost a herceggel és agyongázolt egy nőt. Kuselev gróf kötvé hitt a komának, keresztkérdésekkel iparkodott őt megzavarni, de a kocsiost olyan ügyesen vitte szerepét, hogy minden kérdésre szabatosan megfelelt. A vizsgáló bizottság megerősíté a rendőri jelentést.

Miklós csár, képzelhetni, szörnyű mód megharagudt ennek hallatára s menten hivatá Dolgorukijt.

— Tudja-e, Dolgorukij herceg, — szólít haraggal az uralkodó, — hogy ilyenekért nemcsak a tisztí rojt repülhet le válláról, de még a feje is?

— Egy betűt sem értek az egészéből, — felelé a lesújtott vádlott, — csak azt merem

ismételni, felség! hogy becsületes ember és hálás alattvaló vagyok, a ki semmiféle nőt el nem gázolt.

— Tehát új vizsgálatot kíván, vagy mi?

— A mint felségd parancsolja; én csak ismétélhetem, és esküszöm az ég minden szentjeire, hogy senkit se gázoltam agyon.

Az új bizottságnak Dubbelt, a titkos rendőrség feje lön az elnöke. A városi rendőrséget teljesen kizárták a vizsgálatból. Dubbeltnek nagy összeköttetései, titkos ügynökei feles számmal voltak, csakhamar nyomon volt. Megtudta, hogy a szóban forgó asszonyt csakugyan Dolgorukij herceg gázolta el, de nem a szárnysegéd, hanem a liezeumi hallgató, a ki nagybátyját jött meglátogatni. A szerencsétlenség okozója megerősíté ezt vallomásával.

A bizottság előtt vagyunk. Elővezetik a szárnysegéd kocsiát, Trifont; — ismétli az első bizottság előtt tett vallomását. Bevezetik a másik Dolgorukij herceg kocsiát — az első kocsiának a szemébe mondja, hogyan történt az elgázolás.

Elnök a két kocsihoz fordulva: — Hogy van az, fiaim, hogy ti ketten vagytok, és mégis csak egy asszonyt gázoltatok agyon?

A kocsiok egymásra bámulnak; végre Trifon egyet int a kezével és kétségbeesett hangon fordul az elnökhöz: — Ha megengedi, kegyelmes uram, hát én elmondom, hogyan is gázoltam el azt az asszonyt.

Elnök: Beszélj!

Trifon: Szabad levetni a subámat?

Elnök: Minek? Vess le hát, nem bánom.

Trifon (leveti subáját és felgyüri inge ujjait): Ime, ezek miatt gázoltam el az asszonyt, mondja a kezén levő sebhelyekre mutatva.

Elnök: Mi az?

Trifon: Semmi, kérem alásan, csak annyi, hogy a rendőrségnél kötéllel kötötték hátra a kezemet és erőszakkal kényszerítettek betanulni azt a mesét, melyet elmondtam volt; ráadásul még avval is biztattak, hogy ha a bizottság előtt megállom a sarat, szabad leszek és ezer rubelt kapok ajándékba; de ha eljár a szájam, szegény fejem el nem kerül sem Szibériát, sem a kényszermunkát.

Általános elszörnyűködés.

Dubbelt tüstént orvost hivat, hogy megvizsgálja a sebhelyeket. Kerítettek egy fiatal orvost, a ki rendőrségi szolgálatban állott.

Elnök: Vizsgálja meg, kérem, ez ember kezét, és mondja meg nekünk, mi lehet e források oka.

Az orvos figyelmesen megnézte az egyik kezét, aztán szó nélkül döngölni kezdte kabátja ujjával. Minden szem rajta függ: — Mi lesz hát? — Többször dörszölés után végre az elnökhöz fordul és ily magyarázatot ad: — Meltóztatik látni, kegyelmes uram, a tudomány arra tanít engem, hogy e sebhelyek valóban a kötéllel való vallatás nyomai; de másfelől ugyancsak a tudomány meggyőz arról is, hogy ez a vallatás nem történhetett akkor, midőn Trifon a rendőrség börtönében volt (megjegyzendő, hogy Trifon kocsiát a második vallatás elrendelésekor a rendőrségi börtönből áthozták a csendőrség börtönébe), azon egyszerű ok miatt, mert ezek a sebhelyek, ha régebben keletkeztek volna, most sárgák és kékek volnának, míg jelen alakjukban egészen pirosak, azaz »frisek«.

És a tudós orvos mohón kap a kocsi másikkéze után, hogy ismétélje az előbbi játékot; de az elnök se rest, elkapja előle e szavakkal: — Nagyszerű; tudománya, doktor ur, becsületesé válik, mert valóban igazat mondott: a bal kéz sebhelyei pirosak a dörszöléstől, a jobb kezéke és sárgák, a hogy előadta.

Egy kis asszonóra való.

A dolog végre oda lyukadt ki, hogy a rendőrség tévedett a herceg személyében, és hogy tévedését ne kelljen bevallania, Trifon kocsiát kényszeríté, hogy urára valljon. Az orvos, persze, a rendőrség kezére járt, mert hisz annak a szolgálatában állt.

A csár derekasan megrázta szárnysegédé jobbát, a főkapitány pedig — pusztult.

RÓKÁK ÉS RÓKA VADÁSZATOK.

Késő októberi, vagy kora novemberi regelen, midőn a lustán kelő nap szürkés világában ködösen harmatozik a rétek késői zöldje, melyeket immár ott hagyott a munkás kéz, s ágyból tápaszkodó gyermekek, borzas fejcséskével mulatságból teleírják szeszélyes vonalakokkal a páratól gyöngyöző ablakokat; a levegő hűvös, de mozdulatlan, s az almaikról fölvért ebek ásítva vonszolják fáradt tagjaikat magok után, majd megpillantva a tornácra kiakaszott fegyvert, ösztönyszerűleg felvillanyozódnak s vidám szökkenésekkel ugrálva körül, mohó habsólással fogyasztják el az előbb tett reggelit, — ilyenkor a vörhenyeses koma, haza sompolyogva éjjeli rabló-utjáról, sötét aggodalmakkal epereszt magát és szüntegy sejt, hogy nem valami ünneppnap virradt reá.

A róka vadászát kedvenc időszaka a frissiben leesett hó, mert ilyenkor, ha nehezebb is a járás, s a kopók inkább szemmel, mint szimattal hajlandók a vad nyomát követni, de a lábnyomok annál világosabban mutatják, merre és meddig haladt az áldozat, s vajjon érdemes-e nyomát követni. És bár a vad fölverése is sokkal nehezebb nagy hóhullás idejében, de ezzel szemben tökéletesen kárpótol az a művészet, melylyel a róka játszása kiüldözti, számíttva arra, hogy a hó gyöngíti a szimatot. Ilyenkor gyakran egy óra hosszág is ke-reng egy-két holdnyi területen. Mert a jég sokkal kevésbé tartja a szimatot, mint a víz s ezt senki sem tudja jobban, mint a koma, ki mindent felhasznál arra, hogy ez előnyökét menekülésére kizsákmányolja. Majd a nyúl nyomába hág, majd a szirtes utakat keresi föl, melyeket a szél tisztára söpört a hótól, hogy így jelét se hagyja hátra utjának. Ha a hó mély és könnyű, úgy hogy belesüppedhet, akkor hamar elrejtőzik, ha ellenben a hó eléggé megkeményedett, hogy elbírja hátán, míg a nehezebb kutyák alatt mindegyre beszakad, akkor kineveti üldözőit s méltóságos tempóban tör előre, minél kisebb távolsággal győtorve őket.

Bizonyos, hogy ez időszakban a vadászat sokkal nehezebb feladat, mint maga alkalommal. De az igazi sportembert nem csupán a vad bírása sarkalja; előtte ideálisabb cél is lebeg; ő a természet őszellen kultuszában is osztozik, s előtte az októberi égneq ép úgy megvan a becése, ha a kopasz tetőről végig tekint az utolsó zöldjében ragyogó láthatáron, mint ha a novemberi köd nehéz és lomha fátólán át nézi a vidéket, vagy a decemberi hómezők sík fehérségén legelteti szemeit.

A róka általán kevésbé gyakori a vadon helyeken, mint a kultivált és polgárosult vidékeken. Nem mintha itt kevesebb ellenségre találna, hanem mert a nyílt mezőn bővebb táplálékra számíthat, mint az erdőben. Hacsak nem a kutyák elől fut, nappal ritkán látható, legfőképpen egy-egy koránkelőnek lehet szeren-

esése hozzá, kinek éles szeme képes észrevenni őt a korai szürkületben, a mint a cserjék között izgaldók, vagy ballagva lopózik haza. A sűrűségben tölti életét, aludva, vagy ki-kirándulva majorságokra kalandozni. Eb nélkül járkálva az erdőben, nem is sejtí az ember, hogy néhány lépésre tőle ott lappang a koma, vi-gyázva függesztve rá sárga szemeit. Néha azt hinnéd, hogy hulló lomb zaját hallod, pedig ő onon tova mellőled halk és nesztelen léptekkel, ügyelve, hogy egy-egy fatörzs mindig legyen közte és közted. Nagy zivatar legyen az, a mely haza hajtsa, mert bőre kitűnően állja a szelet és a hideget s legfőképpen a zuhogó zápor elől keres menedéket. S a milyen kevéssé otthon ülő családff, ép oly csapodár férj. Ha szíve megmozdul, úgy február táján, az első jött-ment róka-asszonyiságnak szerelmet esküszik. Áprilban a nőtény világra hozza a kicsiny rókafiakat, hármát, hatot, sőt többet is. De előbb szépen rendbe hozza házat, mely rendszeren egy több bejárattal üreg, néha sziklahasadék vagy fa-odu. Négy-öt hét múlva már a kicsinyek a lyuk bejárata előtt játszadoznak. Az anya hűségesen ellátja őket élelemmel és gyakorta láthatni ilyenkor, a mint hazafelé tart, egy-egy mezei patkány ronesolt tetemeit lógatva szájában. Mindig is elkerülhetlen staf-fage-ai egy róka lyuknak néhány tyukszárnny, galambtoll, vagy báránycsozomb.

Sajátságos tünetény, hogy míg a kicsinyek anyjukon csingnek, addig a kutya csak néhány perczig üldözi. Minő szép és magasztos vonása ez a természetnek, mely a szoptatás ideje alatt vesélyen kívül helyezi az anya jogát a pusztító emberiséggel szemben is.

De eljő a vadász-idény és vége a gondviselés beczetetésének, melylyel a még fejletlen kicsinyeket környezi. A kopó, mely annyi gyöngédséget tanusított s oly nemesen viselte magát a hivatását teljesítő anyával szemben, most már nem ismer könyörületet. A lovagias ellenfélből a legelkeseredettebb üldöző válik. A mint fölhatja egyszer a rókát, csahalása nem szűnik meg. S e csahalás, a jó szimatot kívül és a szép szín mellett, egyik jellemző tulajdonsága a jó kopónak. Szükség, hogy a hang erős és melodikus legyen. Gyöngye, vagy sőt hang nagyon alászállítja az eb értékét. Van valami sajátos és ünnepélyes komolyság abban a tartásban, a hogy hosszú, lecsüngő fülekkel, szüntelen csahalással hajszolják a fölvert vadat, valami a sakkjátékos töprengő fontolgatásából, mely egész önbecszeretét fekteti belé, hogy a ravasz állat cselszövő fogásait s ármányos kerülgetéseit kijátszsa.

Néha egy vén róka, mikor meghallja a hajszoló kutyák csahalását a halványodó csil-lagok fénye mellett, mint hagyja vacakát, s szán-tófoldekben, birkanyájakon keresztül veszi útját, csak gyöngye és »hideg« szimatot hagyva maga után, mely mind jobban elenyészik, a mint a nap előbbre halad s a gyepek kigőzölgése fokozódik. Ilyenkor az okos eb inkább abban hagyja az üldözést, semhogy hiában fárassza magát. De ha végtelen tekervényeken át, minden esel daczára sikerül orruknak és ösztönüknek újra fölvenni a nyomot, látni kell, mint változik csüggedt arcuk az öröm diadalmas kifejezésévé, mint tartják fel orraikat, szemüket felig behunyva és szagolva a levegőt, míg a kurt hangja átveszi a győzelem akkordját és bércz és erdő visszhangzik harsogásától.

Nem minden hajszó végződik azonban ily szerencsésen. A komának legkezdetele-

sebb és legegyszerűbb fogása a körben kerengés, de ez csak fiatal ebek elbolondítására való. Vannak ennél sokkal bonyolultabb és művészebb ármányai. Ha látja, hogy az eb mindig kártóan követi tekergetéseit és nem hagyja magát egykönnyen zavarba hozni, azon lesz, hogy a szimatot gyengítse minél jobban. Tudja, hogy a friss föld erre kiválóan alkalmas, és azért friss szántású földeket keres föl, vagy a járt ország-utra tér, hol a por és a lovak patái, meg az emberek lábnyomai tévedésbe hozhatják üldözőit. A juhnyájak különösen előnyös menedékei, mert ezeknek erős szaga elnyomja az övét. Az eb előtt most áll a legnagyobb feladat. Az elvesztett nyomot kell újra megtalálnia. Megáll itt-ott és mohón szaglász; elmegy az utig, most egyik oldalát, majd a másikat próbálgatja, czikk-czakkba ide-oda szaladgál, eszébe ötlök, hogy hátha keresztül ment az áldozat rajta, átszökik a túlsó oldalra, de hiába! ott sem talál nyomra; újra visszatér, s bús vagy bosszus ugatást hallat. Késő! A reggeli fagy enged, a szimat mind jobban gyöngül, a válság pillanata elérkezett. Végre újra felhangzik a kutya csaholása, valamennyi egy helyen, a mi sajátos intonációjával azt jelenti, hogy a róka lyukat kapott. Ott állnak sorban és csoportosan, mérgezen ugatva és türelmetlenül kaparva fogaikkal és körmeikkel a földet és

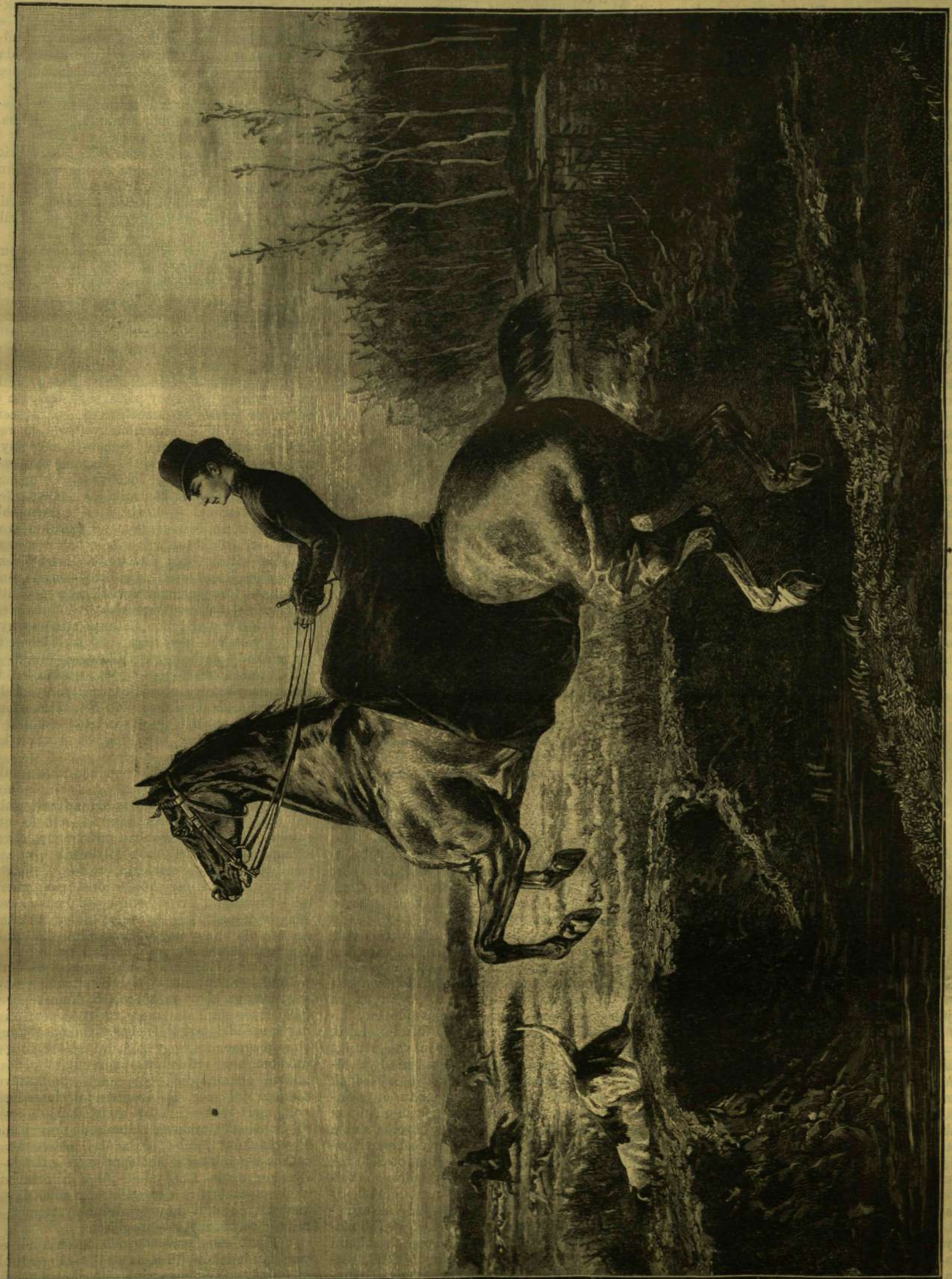
RÓKAVADÁSZAT. — A "START": A VAD FÖLVERÉSE.

gyökereket. A ki látta valaha a hóban a menekülő róka végtelen ügyességgel kigondolt tekergetéseit és keresztelő vonal-nyomait, annak csodálkoznia kell azon, hogy egy kopó hogy képes ily labirinthból egyedül szaglása segítségével kitalálni. S pedig a jó kutya minden körülmények közt képes erre, föltéve, hogy a szimat túlságosan meg nem hidegült. Két rendkívüli okos állatnak ez a szünetlen sakkhuzása egymással szemben az, a mi a róka-vadászat sportjának fölülmulhatatlan érdekességét teszi.

Még inkább fokozódik az érdekesség, ha a róka-üzés lovakon történik. A lovaglás rókahajszán a legveszélyesebb, s éppen azért minden jó lovasnak bravour-feladatát képezi, a maga váratlan ugratásaival s a változatos terep minden véletlen akadályával. A lombjavesztett erdő mélabús költészete belevegyíti báját a szokatlan élvezet izgalmaiba. A letarolt földeken át az ebek csaholása egy mérföldnyire is elhallzik. Mindenütt kopasz főtörzsök emelkednek szürkén, az ég melán borong, mint megcsalt szerető s szellő se mozgatja a rétegre terült lombok kihalt díszét, a maga arany és bibor-tónusaival. De még ezernyi harmatossepp csillámlik a hervadt leveleken, még belefelel a harkály egyhangú kopogása a távoli favágók fejszecsapásaiba, melyek alatt recsegetve roskad alá egy-egy sudár korona. A természetnek van

RÓKAVADÁSZAT. — A "MEET": INDULÁS A VADÁSZATRA.

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ RÓKAVADÁSZATON. — RICHTER W. FESMÉNYE UTÁN.

még egy illata, melyet utoljára ad ki magából, mielőtt nyugalmra térne. Lenn a faluból felhangzik a kakas hosszan elnyújtott kukorékolása s a határpásztor nem sokat védi már a tilalmast a gazdátlan legelésző lovaktól. És a mint a vörös frakkos vadász-csoport szilaj kéjjel próbált lovagol a sima tájon, pompán dübörgi vissza a nedves föld a virgoncz vadász-paripák tapodó patáit.

Majd kél a nap, és bebiborozza a fák karsu tetőit; egyszerre önti el reszkette a távoli hegyek sávos oldalát és a száraz avartól zizzenő síkot. Nincs a mi árnyat vessen, ha csak az a düledző gémes kut nem, melyen egy pár kopottas varjú himbálja magát unalmában. Széledőz bivalyfalka remegő czimpával, finnyásan turkál a nedves tarlón s a mint a nap kibukkan tányrával a láthatár mögül, kinyújtott nyakkal fordul napkeletnek s méla ámulattal nézi a fényes csodát.

Nincs szebb koncert, mint távolról hallgatni ilyenkor az előre törtető kutyák versenyesaholását, a mint majd elhal, majd újra ésebben csattog, a szerint, a mint a halmot megkerülük, s keringő utakon igyekeznek mind közelebb. Az erdő visszhangja zürzavaros szimfoniába oldja fel a kopók feleselését s a rejtőző vad megizeg helyén s élesen meresztí kifelé sárgás, csalfa szeméit.

Most a «start» megkezdődik. Az öregebb kopók feladatuk egész hivatalos komolyságával fognak a hajszaúhoz, s nem ügyelnek az ifjabbak kérdékedéseire, kik, mint visszamaradt gyermekek anyjuk köténye után, ugy kapaszkodnak utánok. Orraik kitágulnak, homlokuk ránczba szedődik, s merevve vált farkukat körben csóválják. A mint az első szimat a vad nyomára vezette, az öreg kopó megáll egy pillanatra, mintha kövé vált volna, ég felé emeli fejét és mély, zengzetes kiáltást hallat. Nosza az ifjabbak is utána; felhagynak járátlan tapogatózásaikkal, mind körje szaladnak s bár semmi részők nincs meg a szimat fölülésében, osztozni óhajtanak a földalás örömeiben.

De ha tanulmány a kopók üzése, annak minden fortélyával és leleményével, nem kevésbé érdekes tanulmány a róka methodusa, a mint szorult helyzetéből menekülni igyekszik. A mint meglapul, nesztelenül elsuhan, s tekintetét gyanakvólag a vadászra szegezi, ki nem

A taktikus koma.

is sejtí közelletét, majd a mint biztosságban érezi magát, s fittyet hányva neveti üldözőit, mind ép oly érdekes, mint tanulságos fejezete a vadász-élményeknek.

A «kill», a róka elejtése, a tetőpontja a róka vadászatok érdekfeszítő izgalmainak, de azért nem nélkülözhetlen feltétele a szórakozásnak. A róka fark, mint a diadal tropheuma, birhat érdekel a vadász előtt, ki fáradságát látja jutalmazva vele, de azért voltaképpen lényegtelen magára a sportra nézve. Az öreg kopó fujva közeledik zsákmánya felé, vadul megragadja hátánál, erősen megragzza, belénarap és ott hagyja. Am ott vannak tüstént a dolog könnyebb végénél az ifjabbak és gyakorlatlanabbak is és szintén megüli diadalaikat a magok módja szerint az elhullott vad tetemei fölött.

Királybű mulatságot alig lehet képzelni a róka vadászatonál, hiába tekintenek kicsinyléssel rá azok, a kik magokat igazi vadászoknak vélik. Mert miért ellenkezik a nemes sport elveivel a hajsza egy oly vadra, mely észlelre képes kijátszani üldözőit, ha nem sport-ellenes ebekkel vadászni nyulra, vagy özre, melyek sokkal kevesebb eszközzel rendelkeznek szabadulások eszközésére? A most lefolyt udvari

vadászatok igazolják azt, hogy a parforce-vadászatok a sport legilletékesebb köreiben még mindig kedveltségben állnak, dacára annak, hogy az idén a monarchia legjobb lovaglónője és legszenvedélyesebb rókaüzője, ő felsége a királyné nélkül folytak le, kit azonban lehetetlen még így is kihagyni képeinkből, melyeket ez alkalommal a róka vadászati pszichologikusabb mozzanatairól hozunk, utasítva egyszersmind az olvasót e czikk kiegészítésül a lapunk ez évi június 8-iki számában közlött kiválóan érdekes tanulmányra is.

Az a képünk, mely Erzsébet királynőt ábrázolja legkedvencebb lován, már annál fogva is kiváló érdekű, mert másfelé vitéz őta ez az egredülő kép, melynek elkészítésénél a királyné ült, s így az 1870 óta közzé tett arcképei és fényképei között leghívebbnek, a leg-hitelesebbnek mondható.

Rablókalandon.

FORSTER DÓRA.

Angol regény.

TIZENNYOLCADIK FEJEZET.

Londonba megyünk.

— Bizonyos, — mondá Hilyard ur, — hogy a lordokat és a főbeteit Londonba viszik, hogy felségáruháért pörbe fogják!

Ez engem arra a gondolatra vitt, hogy ha Tamásom segíteni akarok, az csak Londonban lehetséges, s akárhogy is oda kell mennem. Nagy ut az igaz, kivált télen s asszonysemélynek, — de meg kellett lenni. Hilyard urnak pedig Stene-be kell menni, hol nagybátyám, a püspök akkor időzött s nagynénem — a mint hittem — még mindig betegesen fekszik. Stene kiesett ugyan az egyenes londoni utból, de mégis jobb, hogy együtt menjünk, legalább addig, mintsem én az ország e távoli részéből, elhagytam vidékeken, egészen magam utazzam.

Hilyard urnak ezer ellenvetése volt Londonba menetelem ellen. Először is a rossz utak s a zord téli idő, a mely miatt semmiféle kocsis nem megy s lóháton kell a roppant utat megtenni. Aztán az ut

egyéb veszedelmei ily háborgós időben, kivált olyskire nézve, a ki a felkelők egyik vezérével oly közeli atyafiságban van s mint nő kétszeresen is ki van téve mind a tömegek bántalmazásának, mind a hatóságok általi befogatásának. Midőn azonban én mindenre csak azt feleltem, hogy nekem mennem kell, mivel bátyám érdeke azt követeli s nem tágitok semmikép, — mert ha egyebet nem használhatnék is neki, legalább meglátom beszélhetek vele — akkor Hilyard ur arról kezdett gondolkodni, mily álrühában s alakban menjünk, hogy az uton senki ránk ne ismerhesse. Vele született mimelől ösztönénél fogva a legfuresább alakokat találta ki s öltötte fel. Majd pap akart lenni s felszurt pófával, előre csucsorított ajakkal, mel-toságosan lepegő járással, egy mutatta be magát mint egy falusi lelkész, a ki a boritálnak adta magát; aztán eszébe jutott, hogy hátha az uton beteghez híjják s fel kell adnia az ur-vacsorát — a mi nagy bűn és szentségtörés lett volna attól, ki arra nincs jogosítva. Majd gyógyszerész és kóborló orvos akart lenni — s ekkor megnagyított és soványra vált pófával, lecsüngő hajjal, behuzott hassal, kezében orvosságső üvegekkel s doktori szerszámokkal tele táská-

val állt elém, hogy — szomorú állapotom dacára — meg nem állhattam nevetés nélkül; itt azonban eszébe jutott, hogy más doktorokkal talál az uton találkozni, a kik bizonyosan kikérdezik, hol, mikor végzett, vitába eszedkednek vele az orvosi problémák és theoriák felett — s kislul a turpisság. Végre abban állapotodott meg, hogy Purdy uram — a falusi kovácsunk — alakját ölti fel, bőrkötényvel, kormos arcczal és kézzel, én pedig az unokahuga leszek, a kit szolgálatkeresni viszen magával Dorhambe, ha oda értünk meg Newcastle-be, Newcastleben meg Yorkba s így tovább.

En csak siettettem az utazást, nehogy elkés-sünk s a foglyok előbb érkezvén Londonba, hirtelenében elbánjanak velők.

— Attól ne tartson, miss Dóra! az igazság nem csak vak, hanem sánta is, nagyon lassan halad. A foglyokkal, ha már megindították is, a mi valószínű, kis napi járatokat fognak tenni, úgy hogy mi, Stene-be kitérve is, megelőzzük őket.

Kocsival a rossz utak miatt csakugyan nem lehetvén menni, lovon mentünk, és pedig egy lovon mind a ketten, hanem jó erős és győzős paripán — a legjobb igás lovunkon. — Hilyard ur rendesen ült a nyeregben, én pedig mögötte, asszony módra. Olykor, ha a ló nagyon libegett, ő leszállott s vezette a lovat, de néha — nehez uton, hóban törtetve, ha a ló menni nem birt, mind a ketten is leszálltunk s gyalogoltunk mellette, hogy a szegény párán segítsünk. Én a mi kevés pénzt összeszedhettem — összesen 24 guinea volt — magamhoz vettem, de reméltem, hogy néném Steneben még annyit, vagy többet is kapok. Magam parasztlánynak voltam öltözve, bekötött fejjel s meleg, durva szörköpenyem kámszája jól betakarta fejemet s arcomat is elfedte. A mi legfinomabb ruhám volt, azt összeszedtem s Hilyard ur szorosán összekötött batyut csinált belőle s magunkkal vittük, hogy Londonba érve ott tisztelegesen jelenhessek meg, ha — mint gondoltam — főrangú rokonaimnál, vagy egyebütt, pártfogásért kellene zörgetnem. Rokonom elég volt a főrangú világban, de azok mind a torypárton voltak, s nem nagy befolyásuk lehetett. Az uralkodó párthoz az egy Claverling Mary — második unokatestvérem — tartozott, a ki hatalmas és nagy befolyású lord Cowper (György király főkanzellárjának) a neje volt. Ennek is azonban egy Tamásnál még közelebbi rokona, a Callalei Claverling volt a foglyok közt, a kit menteni kellett.

Iszonyu szélben, hidegben indultunk utnak, esütörtökön reggel, s nagy havazás ért mindjárt első nap, mely aztán is mindennap megüült, úgy hogy ilyen telet sem azelőtt, sem az óta soha sem értem. Mi azonban mindennap, a vassármapot is beleértve, csak folytattuk utunkat, lassabban vagy gyorsabban, a hogy lehetett. Volt úgy, hogy a nagy hóban, a hol térdig gázoltuk s törtettük a havat, lovunk pedig néha hevederig besüppedt, alig egy mérföldet mehettünk egy óra alatt s így nagyon lassan haladtunk. A nagy hideg miatt is sokat kellett kiállnunk, s Hilyard ur mindig intett, hogy csak el ne almosdjunk, mert akkor menthetetlenül veszve vagyunk, az alvót megfagyás és álom képében halál érvén mulhatatlanul. Azért engem mindig beszédrel tartott, nehogy elálmosodjam s előre megmonda, hogy ha ásitni találók, meg se ütődjem, hogy erősen meg fog rázni, ha pedig ő találma elálmosodni, egy nagy gombostűvel szurjam jól meg. Ez azonban fölösleges intés volt, mert sokkal inkább szenvedtem a szél-től és hidegtől, mintsem elálmosodhattam volna. Éjszakánként faluba, fogadóba, utszéli kocsmákba térünk be, a hol épen az éj elért; — ilyenkor aztán fedél alatt jól s bőségségsben aludtam, többnyire a szolgálók közt adtak ágyat, vagy fél ágyat, a mint szinlett helyzetemet — mint parasztleányt — megillette.

Egyik este, még nagyobb levén a hóesés, vagy tán le is tévedtünk az utról, csak mentünk, mentünk, míg egészen ránk sötétedett, a nélkül, hogy falut vagy fogadót értünk volna. Halálisan ki voltunk fáradva, lovunk is, magunk is, s már-már kétségbeestünk, hogy töltsük az éjt, midőn oldalt, a mező közepén — melyet végtelen hólepel borított — valami tüzet vettünk észre. Ámbár féltünk, hogy rossz emberek, kóborlók vagy épen rablók találunk lenni, a fáradság és az élet ösztöne mégis rábirt, hogy feljőjük közeledjünk. Nagy nehezen törtetve a

HALVÁNYAN, LEHORGASZTOTT FEJJEL, HÁTRAKÜTÖTT KEZEKKEL ÜLT LOVÁN.

fél öles hóban, végre elértük a tüzet. Sátoros cigányok voltak, a kik, mint szegény eltévedt utasokat, jól fogadtak s helyet csináltak nekem a tűz mellett, a hol sátorponyván és pokróczokon elaludtam, a hideg ellen is jól betakarózva. Hilyard ur, a ki — azt hiszem — minden nyelvet tudott, a cigányokkal is a magok nyelvén tudott beszélni, a miből én természetesen egy szót sem értettem. De másnap, mikor utunkat folytattuk — néhány shillinggel fizetve meg éjjeli szállásunkat — elbeszélte, hogy biztos híreket hallott a cigányoktól, a kik — mindenfelé kóborolván — legjobban vannak értesülve a világ állásáról. Tőlük hallotta, hogy ők is Prestonban voltak a fegyverletételkor s lord Derwentwater egyiküktől küldött levelet nejeének Diltonba; mire a grófné, két kis gyermekével, azonnal utnak indult London felé. Szegény asszony, szegény árthatlan gyermekek!

Yorkban mindent elkövettünk, hogy kocsit találjunk a tovább utazásra; de egyetlen fuvaros sem akart vállalkozni. S itt hallottuk, hogy lady Nightsdale is, kocsival nem mehetvén s várni nem akaráván, lóháton ment Londonba, hova az ő férjét is foglyul vitték. Ha ily nagyuri hölgy, egy grófné, a gazdag lord Powis leánya, kit Jakab király St-Germainben hercezzé nevezett ki, — lóháton mehetett: miért ne én is, a szegény Forster-lány, a kinek már csak 20 guinea volt a zsebében!

A mint London felé közeledtünk, mind inkább inkább vettem észre, hogy a föld népe mennyire a protestáns örökösödés mellett van, mennyire szidják és átkozzák a felkelőket, a gaz lázadást, az átkozott papistákat s hogy kíváncjak, bár csak valamennyit fölakasztanak — a mi (el lehet gondolni) borzasztó fájdalommal érintette szívemet.

Egy szóval, borzasztó utazás volt ez! Hiába igyekezett Hilyard ur, a nagy utazók — Odysseus, Herodot, Marko-Polo, Kolumbusz Kristóf s mások kalandjaival és kiállott szenvedéseivel mulattatni és vigasztalni, — azt hiszem, azok egyike sem állott ki többet nálam. Még most is, ha olykor eszembe jut, ámbár már csak álomnak tetszik, eszembe jut, a mint mentünk, mentünk, a végtelen, halgatásos fehér hómezőn — s nekem szüntelen szemem előtt lebegett a fekete alkotvány — a verpad és a tüke rajta, mellette piros ruhájában a bakó s kezében a villogó bárd.

... De végre Stene-be érkezünk, a hol a püspököt és nagynénémét véltem találni. A mint a szép nagy kastély előtt (ámbár nem volt oly nagy, sem oly pompás, mint a durhami palota, vagy püspök aucklandi nyaralója) lovunkról leszállottunk, egy papforma ember jött előnkbe a kit mindjárt megszólítottunk, hogy nem a püspök ur kaplánya-e.

Igenlő feleletre Hilyard ur azt sugta ne-

kem, mondjam meg kilétemet őszintén, mire én elmondám, hogy a püspök unokahuga vagyok s szerencsétlen bátyám érdekében — ki a felkelők tábornoka volt — Londonba szándékozom, de előbb megakartam látni nagynénémét, lady Crewet, s kértem, vezessen hozzá.

— Hogyan, — kiálta fel a pap, — hát nem is tudják, hogy lady Crewe, a mi kegyelmes asszonyunk, már hat hete meghalt!

E hír, képzhetők, mennyire levert. Most éreztem csak igazán elhagyatva s az utolsó segélytől is megfosztva magamat! Szegény néném a Tamás sorsa fölötti aggodalom ejtette ágyba, melyből fel sem kelt többé. Október 16-án költözött el jobb világba. Kétségbe voltam esve. De arra kértem a papot, vezessen a püspök elé, kíséremmel együtt, a kit mint bátyám egykori nevelőjét s azóta is leghívebb emberünket mutattam be neki.

Lord Crewe könyvtárában, magas hátú bőrkaros székekben ülve fogadtak. Előbe rogytam, s könyvemmel és csókjaimmal árasztottam el vékony fehér kezét.

— Sirj, gyermek! — mondá, áldólag téve kezét fejemre. — Az ifjuság boldog, mert könyei vannak, az öregségtől ez a vigasztalás is meg van tagadva! Az élet semmitsem hagyott nekem, elvette mindenemet. De te csodálatosan hasonlítasz hozzá, mikor ily fiatal volt! Maradj velem — s vigasztalj, pusztá látásoddal!

Mondám neki, hogy egy nap s egy éjjel sem szabad pihennem, míg Londonba nem érek, a hol bátyám talán már meg is érkezett mint fogoly.

— Intettem, — mondá, — tanácsoltam, de nem hallgatott rá. S mi módon remélsz segíthetni rajta.

A király kegyelmét említém.

— Említs mást — mondá keserűen. — Királyok kegyelmére ne számíts.

Aztán rokonainkat — Rokonaink! — feleltem, — azok mind a levert pártához tartoznak. En kifogytam a szóból s csak zokogtam. Akkor Hilyard ur vette át a szót s mondá, hogy talán pénzzel lehetne segíteni.

— Van-e pénzetek? — kérde a püspök, erősen nézve Hilyard urra.

— Huszonegy guineával indultam utnak, — feleltem félénken, — többet nem bírtam összeszedni. Még tizenyolc van belőle.

— Tizenyolc guinea, — mondá, — ez ugyan takaros összeg ily vállalatra! — Hallod-e, sirrah (fielző), — szólt Hilyard urhoz fordulva, — becsületes ember vagy-e?

Mondám, hogy tizenöt éve van házunknál s mindig megbízhatónak mutatkozott.

— Tudom, — folytató a püspök. — És ha most megcsalsz, ha a pénz ördögétől el hagyod csábítani magadat, légy átkozott utolsó órádon — én már nem leszek, de a püspök átka ott lesz

feletted akkor is. — Halld tehát. Utalványt adok kezébe, londoni bankáromhoz, határtalan hitellel. Vedd azt igénybe urnád és urad érdekében, ha kell tíz, ha kell husz ezer fontig. Ne pazarold a pénzt, de ne is kiméld. Érted?

Nagybátyám e váratlan s határtalan nagylelkűsége elnimitott. De Hilyard ur lábához rogyott s kezét csókokkal halmozta el.

— Oh, uram! e fejedelmi nagylelkűség megmentette a tábornokot! Légy áldva érette!

A püspök maga is megindult hű kísérem őszinte elragadtatásának láttára. S csak annyit mondott: — Fin, bizom benned. Légy okos és légy szerencsés.

Igy átvettük a püspök utalványát — a m-llett még teli erszényt az utra — s a püspök áldásával megindultunk. Soha embert úgy kicserélve, úgy újjászülve nem láttam, mint Hilyard urat. Ezer tervet szőtt egyik fellengzőbb és hőbortosabb volt a másiknál. Pénzzel, — mondá, — megnyílnak a börtönök, megvásárolhatók a bírak, még a hóhér is!

December 9-ikén értük el Londont. A város közelében mindenütt nagy néptölgöngás volt s mindenki a lázadókat és a papistákat szidta. Csakhamar megtudtuk, hogy a foglyok is épen ez nap érkeznek Londonba s a sokaság őket várja, hogy szidalmával, fenyegetésével, tetteges bántalmával halmozhassa el. Nekünk is, akaratunk ellen, végig kelle néznünk e menetet — s nem volt szabad eláruulunk érdeklődésünket a foglyok s különösen azok egyike iránt. Hilyard ur felfogást batorított, hogy ne féljék, a foglyokat semmi bántalom nem érheti, mert a katonai kíséret jól őrzi s megvédi őket a tömeg dühétől.

A hosszú menet utolsó csapatában hozták az angol nemeseket. Lovon ültek s egy-egy dragonyos fogta mindeniknek a zabójáját, feltűzőt szuronyával — szükség esetében a tolongók ellen fordítva azt.

Egy ház oszlopa mellé meghúzódva, hol senki sem láthatott, néztük végig a szomorú processziót. Bátyám halványan, lehorgasztott fejjel, hátra kötött kezekkel ült lován. Oh mint elfacsarodott szívem, a mint megláttam. Hilyard ur felfogott, hogy össze ne essem s kezével befogta számát, hogy elfojtsa sikoltásomat. — Mellette lovagolt Patten ur, bíró, fölemelt fővel. Bátoraságért s végig kitartó hűségért még Hilyard ur is megbocsátott neki mindent, még az oxfordi árulokodását is. Lord Derwentwater sápadtan — de emelt fővel s büszke tekintettel ült lován...

Szemeimből záporoként omlottak a könyvek. — Huzza előre a kámszáját, kisasszony, — sugá Hilyard ur, — hogy e tömeg ne lássa könyeid...

S mikor a tömeg elhaladt, sietve elvezetett, be egy mellékutczán... (Folyt. követek.)

ZENE A TERMÉSZETBEN.

Minden időben, de az újabb, ugynevezett programzenében különösen, a zenei kifejezés egyik legnagyobb effektusát látták a zeneszerzők abban, ha a természet bizonyos hangváltozásait csalódásig hiven adják vissza. Beethoven hasonlíthatatlan symphoniáiban a pitypalaty, a kakukcsó, az ágyudörgés, Mendelssohnnek a «Szentivánéji álom»-hoz irt nyitányában a számrára változott, Zuboly takács-ia-ja, «Hunyadi László» nyitányában a szélvész füttyölésének khromatikus hangsora, stb., ilyen hangutánzások. De lehetetlen elősorolni mindazokat a zeneműveket, melyekben a természet hangok zenei alkalmazása, majd komikus célzattal, majd pedig idylli festéssel, vagy a tragikum megdöbbentő pathoszával érvényesül. Annál becsesebb adat lehet ennél fogva egy zeneszerző vagy zeneíró kezében a szerves és szervesen világ bizonyos jelenségeinek hangzási törvényeit ugyszóval kötött zenei formában birni s azoknak vonatkozásait a hangjegyrészhez elméletileg kifejezve látni.

Mindő hangon zengenek, szólanak és dalolnak az állatvilág énekesei, a madarak, rovarok, bogarak és ezerféle lények, melyek a természet nagy harmóniájában részt vesznek, oly kérdés, mely már sokakat foglalkoztatott. Tüzetesebbek voltak Butler, Yersin és mások vizsgálódásai e téren, de ezek inkább csak a hang keletkezésének élettani körülményeire fektettek főszulj kutatásaikban.

A tücsök egyhangú ciripelésében valódi éneket lehet fölfedezni. Hangszerre két, a himnek hasán található pikkelyes oldalszárnnyal áll, melyek két üreget fednek, hol száraz pergamenhez hasonló dobocskák találhatók, melyeknek összehúzódása és kitágulása csikorgó hanggal jár. Vannak még más szerzei is, melyek hang erősbítésére szolgálnak.

Más rovarok kemény és tömött idegzetű felső szárnyaikat dörzsölik egymáshoz, vagy lábukat szárnyaikhoz, mint vonót a hegedű hurjaihoz, vagy végre mindkét lábukat egymáshoz, és pedig hol a jobbat a balhoz, hol a balat a jobbhoz. Megfigyelték azt is, hogy énekük különböző a szerint, a mint nőstényét vagy vetélytársát hívja.

Egy Landais nevű francia tovább ment ez anatómiai észleleteknél és a rovarok ciripelését mint zenei hangokat tette tanulmány tárgyává. Észleleteinek eredményei körülbelül a következők. A dongó zümögése "e" hangokból alakul: e, d, dis, c, cis, b. Szárnyainak egymáshoz dörzsöléséből pedig e, f hangok támadnak.

A közönséges légy ezt a kuplét énekli: h, e, h, mig szárnyaival hozzá egyhangú kis éreket ad.

A méh dongását a, h, e hangok fejezik ki, s szárnyai gíst zümögnek.

A darázs csak szájával hallat egy h-t s szárnyaival egy mély á-t, s így tovább a többi zümögő rovarok is. A zene elemei csirájokban benne vannak már a természetben.

Tudva mindezeket, csak egy lépést kellett már megtenni, hogy az állatvilág hangjait gyakorlati célokra gépileg reprodukálják. S e lépést meg is tette egy müncheni német, feltalálva az úgynevezett zoophont, az oroszlanördítástól és kigyósziszegéstől a kakaskukorikolásig, hollókárogásig és báránybégetésig minden állathang utánzóva van. Harminezhet különböző állat hangja áll e gépben rendelkezésre bárkinék, ki a természet őt és kezdetleges nyelvét felidézni akarja. Gondolhatni, hogy minő Nőé-bárkája lehet ily körülmények közt a zoophon.

Mindamellét ha zenét hallgatni nem is vágyunk a zoophon játékára, nem lehet e találmány hasznos voltát eltagadni, főképp színpadi célokra való tekintetből. Látványosságoknál, ünnepi meneteknél a zoophonhoz hasonló valamit már a múlt században is tréfás célzattal alkalmaztak s a krónikások följegyezték, hogy 1549-ben, mikor Brüsszelben II. Fülöp atyját, V. Károlyt meglátogatta, egy bizarr menet végén egy koscsiban sajátságos látvány tártul a nézők szeméi elé. Volt ott egy medve, mely orgonán játszott; csövek alakjában husz székre ny egymás mellé helyezve ugyanannyi macskát zárt magába, melyeknek farkaik ki nyulottak és zsinaggal a billentyűkhöz voltak erősítve, úgy hogy ha az egyik billentyűt meg nyomták, ez a rákötött farkot meghúzta s mindannyiszor siralmas nyávogást idézett elő. Megjegyzí végül a krónikás, hogy a macskák a skála hangjai szerint voltak összeválogatva.

Nekünk azonban ilyen messze sem szükség mennünk, hogy az állathangok utánzásának képzelhető legnagyobb virtuozitását kifejtve lássuk. A főváros éjjeli mulatóhelyeinek minden látogatója emlékezni fog még arra a mátravidéki parasztsuhanczra, ki torkában egy egész állatsereglet hanganyagát hordozta magával. Csaknem vadon, a természet ölen növekedve, elég alkalma volt a legkülönbözőbb állatnemek, négy lábúak, tollasok és hullók természeti hangjait ellesni, s azokat a legcsodálatosabb tökélyre adni vissza. Megfigyelő tehetsége behatolt az állat ösztönéletének legkülönbözőbb fázisaiba s a vágyaiknak és kedélyállapotuknak megfelelő hangot a legegényibb árnyalattal ruházta föl. Ma már azonban ő is letűnt korcsmai szereplé-

sének színpadáról, s valószínű, hogy tehetségeinek, ha nem is megfelelőbb, de mindenesetre hálásabb tért talált.

EGYVELEG.

* Párisi hölgyek divatba hozták, hogy a kalapok díszítésére használt szép bársony- vagy atlaszvirágokat lehetőleg az ábrázolt virág illatához hasonló parfümmel hintik be. Mivel azonban a mesterséges illat csakhamar eloszlik, rendszeren minden két hétben egyszer elküldik a kalapot az illatszerészhez, hogy néhány cseppet hullasson reá.

* Önzés a nemeslelkűségben. Petaluma mellett egy öreg orvost a sirás élete vesztélyzetésével szabadított meg néhány rablótól. "Természetes", — mondá később néhány barátjának — "az üzlet nagyon rosszul megy s így nem nézhetem el, hogy egy orvost agyonüssenek".

Stratégikus esel.

A róka kicsinyei körében.

* A japáni és kínai porcellánt most tömegesen vásárolgatják össze japáni és kínai ügynökök. Európa nagyobb városaiban. Mondják, hogy e vásárlás a japáni császár megbízásából történik, ki az érdekes régi műtárgyakat egy ujonan felállítandó régiségi múzeumban helyezi el. Magában Kelet-Azsiában már kevés ily porcellánt lehet találni, az európaiak minden lehető összevásárlás s a háborúk alatt is sok elpusztult. Különösen a taipingi forradalomban, mikor felélták King-te-csin régi várost, hol körülbelül 200,000 fazekas élt, kik a leghevesebb porcellánokat készítették.

* A virágok színe és ize között bizonyos összefüggés van. Sárga virágok ize rendszeren keserű, vöröské erős savanyú, zöldké erős vagy alkáli izű, halványzöldké izetlen, fehérké kellemetlen édes, feketé kellemetlen. A zöldszín a legközönségesebb, a fekete a legritkább a növények közt. A szín különben teljes virágzásnál mutatkozik legtisztábban. Némelyik színe kétszer-háromszor is változik; a piros fehérre és kéké, a kék fehérre és sárgává, a sárga fehérre s a fehér biborszínűvé változhatik.

* Rovarirtó szernek fogják használni közelebb a villamos fényt. Legalább a Duiper mellett egy gát építésénél nemrég villamos fényt használtva,

azt tapasztalták, hogy a szunyogok s rovarok oly óriási mennyiségben repültek e fényhez, hogy a munkások kénytelenek voltak időről-időre megtisztítani a lámpát. Most tehát kísérleteket tesznek, nem lehetne-e villamos fény segítségével elpusztítani a mezőgazdaságra ártalmas rovarokat.

* Delirium tremens ellen egy londoni rendőr-orvos az erősen megpapakázott huslevest ajánlja. Állítólag már 150 esetben gyógyította ki az ily betegeket e felírású s "hűsítő (!)" itallal. Talán ilyen lehet oka a korhelyeves népszerűségének is minálunk.

* A reklam költsége. Egy párisi vegyes szabadalmazott kloralsyrupját a lapokban mint "üvegekbe rakott álmod" ("le sommeil rendu en flacon") hirdetteti.

* Hirdetésekre New-Yorkban egy újabb statisztika szerint évenként mintegy 10¹/₂ millió dollárt fizetnek. Ez összegből mintegy 2¹/₂ milliót kap a "New-York Herald" s csaknem ugyanannyit a "New-yorker Staats-Zeitung". Utánuk jó a "New York Times" mintegy 1¹/₄ millióval. Az óriási összeg nagy részét egyes vállalkozók adják. Stewart évenként 700,000 dollárt fizet hirdetésekre, Lord és Taylor cégek 250—300 ezret s a hírhedt Barnum mintegy fél milliót.

* A legelőnebb vasuti közlekedés jelenleg Londonban van, mely világvárosban naponként 218 helyi vasut, 178 szabályszerű személyvonat s 454 teher- vagy vegyes vonat fordul meg. Utána következik Chicago, hol a rendszeren naponként megforduló vasutvonatok száma 850-et tesz ki.

* Gyöngéd figyelmet tanúsított az Union-Pacific-vasut az utazókkal szemben közelebb, szerződést kötve egy temetkezési vállalattal, mely e vasuton és mellékvonalain történő szerencsétlenségek esetén a halottakat megszabott mérsékelt díjért temeti el.

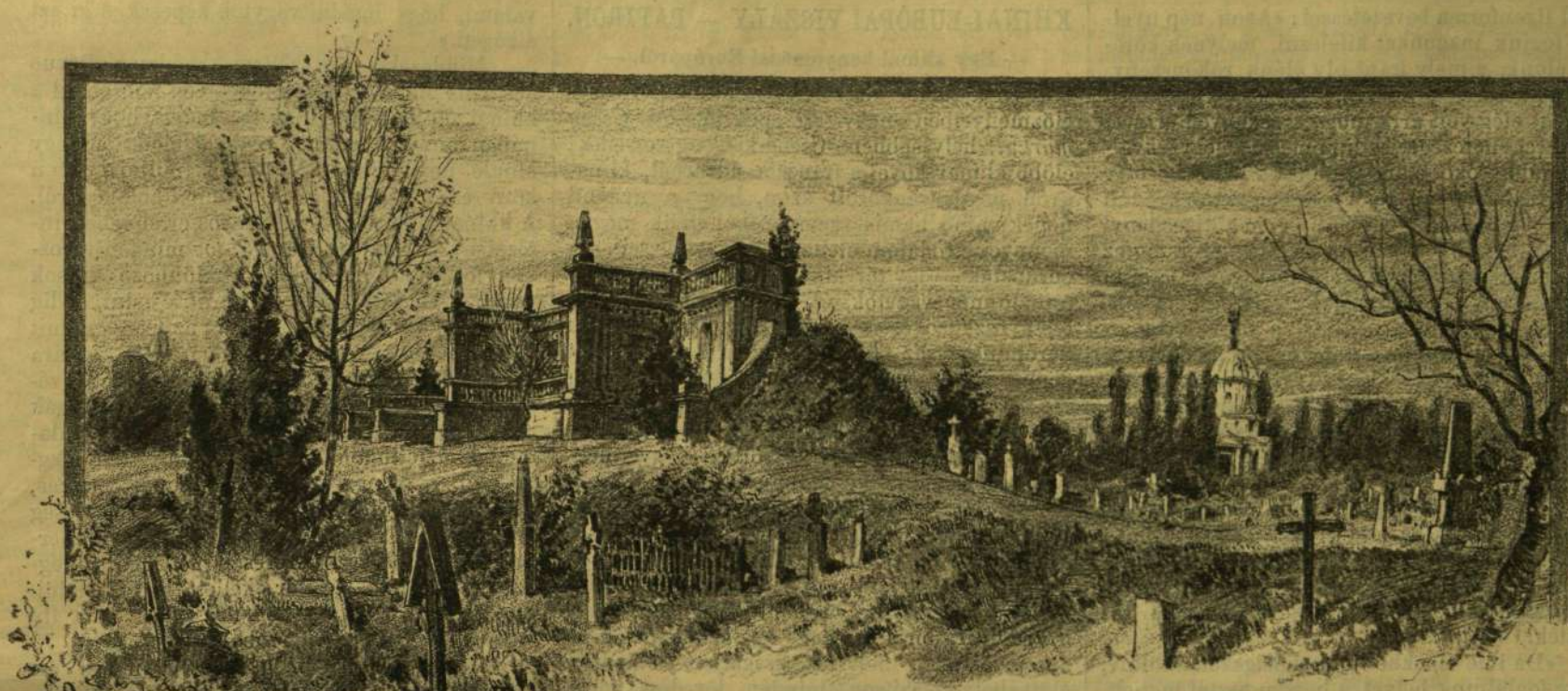
* Egy millió papír-márka sulya, a mint azt fogadás következtében nemrég pontosan megmérték, ezer markás jegyekben 2 kilogramm s ötszáz markásokban 3-5, száz markásokban 13, ötven markásokban 25, husz markásokban 46-44, s öt markásokban 145 kilogramm.

* Két hétig koplaló macskák. Latisana olasz városkában egy udvar kövezésénél egy szoptató macska kicsinyeivel egy üregbe feküdt, melyre a munkások csakhamar kölapot tettek a nélkül, hogy a macskákat észrevették volna. Véletlenségből csak 14 nap múlva hallották meg a macskák nyávogását s ekkor szabadították ki őket börtönükből. Nagyon el voltak soványodva, de gondos ápolásban részesülvén, mind feléledt s helyreállott.

* Az átázás fokozatai. A magyar azt szokta mondani, hogy "börig áztam". A francia, ki e dolgot még kellemetlenebbnek tartja, azt mondja: "Átáztam a csontig". A spanyol már "a velőig ázik", de legrosszabb dolga van az arabnak, ki így mondja: "átáztam a belekig".

* Az apály és dagály erejét akarja felhasználni egy német oly módon, hogy az apály alkalmával süllyedő hajó saját sulya által gépeket hozzon mozgásba. A feltaláló különösen dynamo-elektikus gépekre gondolt, melyek ismét vagy lámpákat gyújtának meg, vagy egyes kikötői munkákat végezzenek. A dolog megvalósítható: kérdés azonban, hogy a szerkesztés költségei megtérüljenek-e alkalmazása által.

* A papucs-kormány. Szólásmód eredetét Benedictus Anselmus középkori barát tartotta fenn. Egy alkalommal hosszú harczok után a pápa és császár békét kötöttek s ennek emlékére ünnep tartottak, melyen a tornázás sem maradt ki. A tornázók-nak vagy a császár vagy a pápa színt kellett viselniük. Egy vitéz bajvívó neje akaratára ellenére egyiket sem választotta. A nő könyezni kezdett s azt állította folytonosan, hogy nem szereti őt. Az összezúzóalkozás után a nő bezárkózott kamarájába, s férje csak egy papucst ragadhatott fel. Ekkor harsant meg a trombitajel a bajvívásra. A férfi félig öntudatlanul a papucst tűzte sisakja mellé. S győzött. A császárnő nővére, ki a jutalmakat osztá ki, így szóló hozzá: "Lovag ur! Ön sem a császár, sem a pápa hatalma alatt nem akar állani, úgy látszik, egyik oltalmára sincs szüksége; de azért látom, hogy a papucs oltalma alatt áll!" E szó hamar elterjedt s rövid idő alatt kitűnt, hogy a papucsnak több alattvalója van, mint a császári jogarnak és apostoli botnak együttevén.

Részlet a kerepesi-úti temetőből, Batthyányi és Deák mauzoleumával.

Dörre Tivadar rajza.

vasut robotgó vonata fűtől el gözparipájával. Lassan körülnéz, hogy senki se látja-e, s remegő kézzel, mintha szégyenlené, hogy drága halottja emlékének nem áldozhat többet, féltéken bont ki kendőjéből egy vékony viaszgyertyaszálat s oda tűzi azt az ő földre sülyedt, roskatag keresztje mellé.

A mint az ember végigbolyong e végtelen birodalmon, a kerepesi temetőn, mely túlnépesedésében már új területhódításra is szorul, mintha három különböző országot határait hagyná maga után. Mondhatni mindenütt mások a lakók, — a halottak — szokásai, erkölcsai és nyelve. Megvan e néma városnak a maga elegáns negyede, azé a tizezeré, kik a mint az életben egymás mellé építkeznek, a halálban is "magok közt" vannak itten. Nem ez ragyog legjobban, de ez imponál a legtöbb méltósággal. A polgári sírok ezernyi apró mécei nem kápráztatnak itt tarkabarka ragyogással, de egy-egy ünnepélyes katafalk, egy-egy palma- és ciprus-ág, vagy tejszínű foglalatán át kétes borongással pislogó alabástromlámpa, a fájdalom pathosának egy-két szóból álló nyelvét hibebe adja vissza minden kereszt csillogásánál. Itt emelkedik méltóságos arányaival a Batthyányi sírbolt, a Deák-mauzoleum. S mintha még a halálban is csak három lépésre következzenek mások e nagyok után, egyedül uralnak egy-egy egész tért, közvetlen szomszédságuk türes, az enyészet egy nagy gondolatjelt vetett közéjük és más apróbbak közé.

HALOTTAK NAPJÁN.

Szűk és sötét műhelyekben, homályosuló kirakat-üvegek mögött, melyeken szeszélyesen tánczol az uteszán felgyújtott gázlámpák fénye, már napok óta serényen folyik a munka. Sápadt arcu serdülő lányok, nehéz munkától görnyedő tartással, szétszórt virágszirmok és levelek között tűzdelik, sodorják koszorúkká a garadába rakott szálakat. Mily szomorú sors virágnak lenni és temetőt díszíteni! A reggeli harmatsepp még ott ragyog bársonyos ereiken s estére már hulló könnyekkel vegyül el... És szál a szálhoz simul, a sovány, kiszikkadt ujjakat feketére festi a kötöző drótnak hideg érintése, egy-egy lecsipett sodronyvég vért is serkent a munkáló kezéből, s az piros cseppben ül meg a gyászkoszorú sötét, nehézkes fonatai közt.

Egyik mintha szebben, gondosabban lenne megköve a többiekénél. Ezt felrekeszi. Vajjon ki számára?... Meglopott órák titkos munkája; elvonulva, a szögelethez illesztget egyet-egyet rajta, s hiába tolong a ezimeres hintók uri népe, ez az egy nem kerül vásárra, nem kirakba való. S a sötétzöld magnolia-levelek mintha buszkébben csillogának meg a homályos háttérben, egymásra hajladoznak s egymásnak suttogják: "Lám, mi ránk nem alkuszunk."

Egy bokor két rózsája. Egyik talán menyegzői ünnepen boldog lányka keblét fogja díszíteni, s annak dobogásától fog hervadni; a másik szomorú emlékezet jelképe lesz egy omaladozó siron. Milyen különböző sors! Pedig ugyanazon nap verőfénytől pattantak életre, egy szellő csókolta pirosra felső szirmaikat.

A kegyeletnek is megvan a maga divatja s a fálusi temetők friss virágokból font koszorúit a fővárosban már kendőzött virágok váltják fel, a lilaszínrre, pirosra, sötétkékre festett helychrismuk és chrisanthemumok, az asztottá szárított capvirágok és margitkák, az erfurti és a gömbölyded francia stíly, a bordigherai pálmalevélfontatok. S a cizra fény csak annál jobban kiemeli a temető keservét, a megbámult pompa eltörpül a halottak felséges némasága előtt.

Jobban meghat az a szegényes alak, ki a temető árnyékában meghuzódva, irigyen nézi a sírok ünnepi díszét. Neki is van egy csöndes sötétlő hantja ott az utolsó porcellában, szorosan a kerítés mellett, mely mögött már a

MAGYARORSZÁG PÁRISBAN.

A párisi "Telegraphe" okt. 15-iki száma e czim alatt érdekes csevegést közöl Badin Adolf tollából arról az ünnepélyről, melyet a párisi kölesönösen segélyző magyar társaság elnökének és maceenásának, Zichy Mihálynak névnapja alkalmából rendezett. Badint az egy-let egyik alapítója, Bertha Sándor hívta meg s nem kellett több biztatás mint az, hogy czigányzene is lesz, hogy a magyar rokonszenvtől inspirált francia a meghívást készséggel elfogadja s megismerkedjék a már husz év óta fennálló s ma már mintegy 160 taggal rendelkező egyesület társas életével, melynek egyszerű munkás-tagjai — mint mondja — egészen elragadták értelmességökkel és finom magaviseletükkel.

"Kiváncsiságom, — írja Badin, — annyira föl volt izgatva, hogy még a kitűzött óra előtt elsőnek érkeztem a találkozás helyére, a régi Páris egy utcájában, a Saint-Louis-en-l'Isle-en. Tíz-tizenkét fiatal ember fogadott a leglekötözött szívélyességgel s minden képzelhető udvariassággal elhalmozott, melyről csak azt bántam, hogy nem értettem, mert házi gazdám magyarul üdvözölte.

Lassanként más vendégek is érkeztek s belépve mindenik barátságosan kezét nyújtotta. Bár semmit sem értettem is, de azonnal éreztem, hogy rokon nemzet közepete vagyok.

Csakhamar megérkezett Bertha Sándor is és karonfogva megmutatta nekem a helyiségeket. Először is a könyvtárba vezetett, hol a tagok részére nemesak magyar újságok vannak fentartva, de rendelkezésükre áll több mint kétezer kötet könyv is, melyeket magukkal vihetnek és olvashatnak. Majd a tekező terembe vitt, s végre egy nagy négyzetes terembe, melyet kristálycsillár világított meg s melyben már egy patkó-alaku asztal állott fölterítve.

E terem, mely fogadó-termül is szolgál, Ferencz József királynak olajba festett arcképe díszíti. Osztrák császárnak és magyar királynak, mert e kettős minőségű uralkodót alattvalóinak egyik fele ép úgy szereti és tiszteli mint a másik, de soha sem lehet hallani, hogy egy magyar ember mint osztrák császárról beszéljen róla, sem azt, hogy egy osztrák mint magyar királyt emlegesse. S ha Ferencz József végig utazik országán, ugyanazon napon olvasható a "Neue freie Presse"-ben: "Ő felsége a császár reggel hét órakor elhagyta Bécsot", és a "Pester (t. i. Pesti) Napló"-ban: "Ő felsége a király ma este 8 órakor Budapestre érkezett."

"Az említett arckép egy ifjú ember, Karlovsky, Munkácsy tanítványának műve. Az egyetlen egyik legadakoobb pártfogója, Wagner ajándékozta.

"Ünnepélyes felavatása néhány hó előtt érdekes incidensre nyújtott alkalmat. Hoyos gróf, osztrák-magyar nagykövet, ki jelenvolt a szertartáson, német beszédet akart tartani. Bertha Sándor egy megjegyzésére azonban elállott e szándékától s francziául beszélt, körül-

belől ilyenforma bevezetéssel: «Azon nép nyelvén fogjuk magunkat kifejezni, melynek körében élünk, s mely iránt oly élen rokonssággal viseltetünk.» S ki hinné, hogy ez egyszerű mondat elég volt arra, hogy érzékenyen érintse Bismarck herceget, s diplomáciai jegyzékeltetésre adott okot Varzin, Bécs és Páris között? Ferencz-József arczépe azonban nem egyedül díszte e teremnek. Ott lájtuk még Széchenyi grófnak arczképét, a modern Magyarország ez igazi megteremtőjének, ki jó hangon ejtette ki a híressé vált mondatát: «Magyarország nem volt, hanem lesz»; ott Kossuthé, a híres forradalmáré, ki e pillanathon nagyon ártatlanul szegzi szemét Ferencz-József, s végre Vörösmarttyét, Magyarország e legnagyobb újkori költőjét, kit talán kevésbé ismernek Franciaországban, mint Petőfit, de annál még magasabban szárnyal.

«Az ünnepély hőse, Zichy, szintén képviselve van itt, olajba festett arczképével és aranyozott mellszobrával, mely a kandallót ékíti, egy óriási zászló társaságában, melynek nemzeti színe sárga lobogóját budapesti hölgyek himéztek.

«De ime élénkebb jó a házigazda s fölhev, hogy foglaljunk helyet a hosszú asztal mellett. Rögtön rá föltűnik a gulyás a tányéron, melyeket minden vendégnek elébe tesznek. A gulyás igen bőven paprikázott lé, melyben marhahúsdarabok és burgonyák uszálnak. Pompás!

«Gulyás után behozták a turós tésztát, mely fehér sajttal behintett laska s szintén kitűnő izü. «Azután a mákos lepény jött. Ez nyujtott tésztá, mely több réteg mézes mákot foglal magában. Ugy látszik különben, hogy a magyar konyha nagyban fogyasztja a mákot. A mi a lisztet illeti, tudnivaló, hogy az Magyarországon rendkívül finom s táplálék, s mint akárhol. A magyar lisztnek e ritka finomságát az aczél buzaszemeknek tulajdonítják.

«Mindjárt a lepény után megeredtek a felköszöntések. Tudtam, hogy a magyarok született szónokok és toasztozók. De távolról sem sejtettem, hogy a magyarok hazájában egyszerű munkások így tudnak rögtönözni, nyilvánosan és elfogódás nélkül.

«Sajnálom, hogy nem vehettem ki e barátságos rögtönzések értelmét, melyeket a társaság helyeslése és kitérő kacaja kísért; mindamellett nem kevesebb örömmel hallgattam e szép nyelv hangzatos csengését, mely egy más európai nyelvhez sem hasonlít s hallásból itélve legközelebb a törökhöz állhat.

«Toasztok végeztével a vendégek egyike fölkel, s a zongora elé ül, melytől már előbb megpillantottam a terem egyik szögletében. Nálunk hasonló körülmények között café-concertből való élcezzel végződnek az estély, minő «Az omnibusz mögött» és «Suresnesből visszatérve...» Itt majd melábus, majd hősi jellegű népdalok képeztek a rögtönzött hangverseny műsorát. A vendégek komoly és érces szép hangjokkal kísérték az előadó művészt, ki repertoireira egész gazdagságát kimerítette. Bertha Sándor az egész társaság tetszése mellett, csodálatos maestriával játszotta el egyik legszebb szerzeményét.

«A hangverseny természetesen a híres Rákóczi-indulóval végződött.» És itt fölserolja a francia tárczairó a Rákóczi-melódia történetére vonatkozólag Bertha Sándortól hallott adatokat s egészen meglepetve nyilatkozik az egyleti tagokról, kiknek magatartása tiszteletet gerjesztett benne. «Pedig csak egyszerű munkások, de értelmes munkások. Mindnyáján azért jönnek Párisba, hogy mesterségükben magokat tökéletesítsék s három-négy év múlva újra hazatérjen. Nagyobb részköz ébenfa-munkás s ezek a Saint-Antoine külvárosban laknak, s ezért is tettek ide át az egyet székhelyét. A magyar kormány minden évben háromszor hatszáz frankot bocsát Bertha rendelkezésére, hogy azzal segítsen a pillanatnyi szükségben szenvedőkön. De más jöttevők is vannak, kik könyveket küldenek a könyvtár számára, vagy pénzt kasszájába. Zichy Mihály és az ő fejedelmi összeköttetései nélkül az egyet nagy zavarba jött volna a kommune következtében, de most minden nehézség leküzdés és biztos, bizalmas menhelyt nyujtat a honfitársaknak, hogy fölleljék benne a távol hazát.»

KHINAI-EURÓPAI VISZÁLY — PAPIRON.

— Egy khinai benyomásai Európáról. —

Az ujabban kitört francia-khinai viszály előzményeiben nagy szerepet játszott *Cseng márkí*, helyesebben Cseng-ki-Tong ezredes, előbb khinai követ a francia udvarnál, ki nagyon megbotrátkozott azon, hogy a nyugati népek minő hamis szempontból itéljék meg a mennyei birodalom életmódját és erkölceit. «Ti európaiak — így tör ki elkeseredése, — könyvesináló nép vagytok, és erre nem ritkán helytelen eszközöket is használtok. Ha valakinek három-négy száz lapot kell teleírnia, hogy azt eladja, nem csoda, hogy képtelenségekbe téved. De a gyors ítéletmondásban nagyon megcsaljátok magokat. Hallotok egy gyermek-gyilkosságról, s mindjárt úgy tekintitek a gyermek-gyilkosságot, mint mindennapi eseményt. Láttok egy nőt, ki nem tud járni s azért fölteszik, hogy minden khinai nő képtelen a mozgásra.»

Ez az általános szokás, melyet különben nem is olyan nagy túlzással konstátál a khinai diplomata bizonyos európai nemzet irónál, arra bírja őt, hogy egy akadémiát hozzon javaslatba, mely megvizsgáljon és kiadása előtt helyreigazítsa minden tévedést, mely utazók által idegen népek intézményeiről és szokásairól írott könyvekben előfordulhat.

Franciaországgal szemben büszkén emeli ki *Cseng márkí* hazája romlatlan erkölceit. Mig Franciaországban a családi élet napról-napra süllyed, addig Khinában az az a sulypon, mely körül az egész nemzeti élet tömörül. Az őt fő-erény (mert Khinában minden ötéssel számították) e forrásból ered. Valóban nehéz is megközelítő fogalmat adni arról, hogy minő magas erkölcsi színvonalon áll a mennyei birodalomban a család. Khangnak, a mintapatriarkának, kilencz élő nemzedék lakott földéle alatt, s még ez elfajult korban is léteznek háztartások, hol három, sőt négy nemzedék lakik együtt a legöregebb férfi védnöksége alatt, a mi meggyőzőbb arról, hogy a társas családi rendszer éppen nem az árja népek kiváltsága. E khinai családokban minden közös. Cseng szerint az egyenlőség és testvériség, melyről a francziák csak beszélnek, itt gyakorlatban érvényesül. Ha valaki rosszul lesz, a másik segítségére van. Ha egyik munka nélkül van, a többi addig segíti, míg újra munkát kap. Néha ugyan perlekednek, mert a khinaiak is emberek, de ha a békés kiegyenlítés magok közt nem sikerül, akkor a helyi mandarin elrendeli a tulajdon egyenlő felosztását. Mindazáltal bölcsesége rendszeren mindig talál módot rá, hogy együtt tartsa őket.

«Mi, — mondja Cseng márkí, — az életben is azt tesszük, a mit ti nyugaton a halál után tesztek. Semmi sem lepett meg annyira temetőiteken, mint családi sirboltaitok s kérdés-kódásra egy találat, hogy azok, kik oda temetve vannak, életökben senkit nem láttak azok közül, a kik közé temetvék. Nekünk is vannak családi sirjaink, de a kik benne nyugszanak, azokat az egész életen át a legszorosabb kötelek fűzte egymáshoz. Nem ennek idegenekül a hazugul ugynevezett családi sirboltba. A családi tulajdon minden részének megvan a megfelelő terhe. Egyik részre az öregek fenntartása esik, a másikra a magokat jól viselt cselédek megjutalmazása, harmadikra a házassalandó lányok kiházasítása, és így tovább. Mind az említett öt erény — a császár iránti hűség, a szülői tisztelete, a férfi és nő közötti ragaszkodás, a testvéri szeretet, és az állandó barátság, a családból veszi eredetét.

Anyyra megy a család tisztelete, hogy ha egy ifju magas rangra emelkedik, a cím, melyet nyer, szülőire is száll. A mi a barátságot illeti, ti, nyugati népek, beszéltek arról, mi gyakorlatjuk. Éljetek közöttünk s látni fogtok gazdag embert, ki megállítja kocsiját, hogy egy rongyos ruhájú, szalkamalapos szegény ember felé menjen, kibén gyermekkori barátját ismerte föl. Erkölcsi rendszereket Krisztus hegyi beszédében van letéve, de csak embert ismertem Párisban, kinek több volt két kabátjánál, — holott olyan kék is sokan voltak, kiknek egy se volt. Az egyetlen szent Mártont, ki egy hideg éjen köpenye egyik felét egy koldusnak adta, ti szentté avattátok; Khinában ez igen természetes dolognak látszanék és senkinek se jutna eszébe azért valakit szentnek nevezni. Előttek a legegyszerűbb erények gyakorlása oly csodálatos

valami, hogy imádni vagytok képesek, a ki azt elköveti.»

Mind Ezeket igen szellemes módon a «Revue des deux Mondes» egyik füzetében mondja el a khinai diplomata. Hogy van mégis, hogy Khinában annyi a koldus, erre feleletet ad egy Moule nevű utazó «Négy száz millió» című könyvének egyik fejezete a khinai koldusokról. A khinai koldusság a szó szoros értelmében intézmény. Főemberük, a *kui-tou* minden városban jólbeesüli pontosan a különböző árusok vagyoni állását, s azután körutra indul, addig kunyorog a tulajdonosnál, míg az fizet valamit neki s ha ez megtörtént, minden bolt ajtajára egy zöld és vörös papírost ragaszt ki saját nevével s azzal a figyelmeztetéssel, hogy «a kollegák ne alkalmatlanokodjanak ellőtöböt». Ha valamelyik üzlettulajdonos elég észlelytelen megtagadni az alamizsnát, egész csoport borzas, piszkos és üvöltő koldus rohan rá, a rendőrség nem ugrasztja szét őket s a szegény embernek valószínűleg kétszeresen kell most megfizetnie a mit először kellett volna adni. Egy-egy jó üzlet tizenöt forintot is fizet ily módon évenként, Ningpoban pedig egyik 70 forintig taksáltatott meg ily módon egy évben. Magánházaiban azonban nem hatolnak be, kivéve születési, halálközsi vagy lakodalmi eseteket. Különös alkalmisággal bírnak előtűk a temetések, mert a hullát szerencsés órában szokták a földre tenni, s a nagyszámú kolduscsoport ezt megakadályozhatja tolongásával, ha csak meg nem fizetik távozását. Egy keresztény temetésnél, beszéli Moule, egy alkalommal 50 frtot követeltek s mikor ezt nem adták meg, egyikök a sirba ugrott, hogy a koporsót le ne eresztessék. Szerencsére a keresztények nem sokat adtak a szerencsés vagy szerencsétlen órákra, hogy a pap ellenállott zsarolásaiknak és sokáig várt, míg a koldusok beelégtek 20 frtal.

Használják Khinában a koldusokat kisebb adósságok behajtására is. Ha valaki nem akar fizetni s nem érdemes őt perelni, a hitelező odaadja a számlát egy koldusnak, osztalékot ígérve neki a behajtott adósságból. És ettől fogva jaj az adós megkeserített életének, ha nem fizet. Minden koldus főnökének viszi keresményét, kitől élelmet kapja. És így van ez ösidőktől fogva. Kofetua király kolduslányának párjárul szolgál Ju-Nu, Tven-To (kerekek fejtű) koldusfejedelm leánya, ki oly rég élt, hogy sokan az Északi Dal-dynastia uralkodásának korára, (Kr. e. 420—478), mások a Déli Daléra (Kr. e. 960—1320) teszik idejét.

Annál csodálatosabb a khinai koldus-osztály erkölcsi sulyedettsége, mivel Khinában a közjótékonyaságot elég nagy mértékben üzik. A khinai munkás-osztály lakása is csaknem ideálja az emberi nyomornak, de azért egészen eltörpül a koldus-viskó előtt, mely négy szélnek áll kitarva, nyáron a moszkító gyötrelmeivel, télen a hó kellemetlenségeivel. Ezek a tények tehát éppen nem igazolják Cseng márkí rózsaszínű festését a khinai állapotokról, melyeket az európai erkölcsök iránti felháborodás sugall neki.

De khinaink nem elégszik meg azzal, hogy feldicséri könyörületesség dolgában hazáját Európá rovására, azt is határozottan állítja, hogy a házassági viszonyok sokkal jobbak ott, mint itt. «Valamint, — írja, — a családi összeköttetést is csak akkor ismeritek el ti, ha örökségre van kilátástok, ugy a házasság is csak merő üzlet nálátok. Nálunk az embernek szülői választanak nőt, hogy legyen ki magát a családnak feláldozza, s mivel a házasságot vallásos cselekvénynek vesszük, mindenki megházasodik nálunk, kinek csak nincs külön oka egyedül maradni. Nálátok, hol a család fogalma semmi, éppen az ellenkező történik. Senki sem házasodik meg, ha csak különös oka nincs reá. És minő hebehurgyn kötetnek ezek a házasságok, dacára polgári és vallásos szertartásaikatnak. Legmegfelelőbb volna nektek a vasuton lépni házasságra. Menjen ki a pap és a polgármester az állomásra, gyűljenek össze a barátok a perronon, s ha az egybeadás megtörtént, utazzatok el, a mozdony fűtővel nászi dal gyantát.» Majd szembeállítja a khinai szokásokat, a kölcsönös ajándékokat, az ünnepi lakomákat, a menyasszony vörös selyemruháját, mely közszemlére tétetik ki az ebédelőben, a zenét és tűzjátékot, a vőfélyeket, ezüst-tükörrel mellükön, háromszor meghajolva s aztán föl-

emelve székekből a hölgyet, az öregeket, kik mindkét szekről a pap és polgármester teendőit végzik, mert az egész csak családi ügy; a nyílt házat, melyben a menyasszony ül egy asztal mögött, mindkét oldalán felgyújtott gyertyákkal. Mindezeket elmondva, végre fölkiált: «Nálátok kihalt a szertartásosság, Meghagyatok meg valamit belőle temetéseitekben, minden egyében kigunyoljátok. A khinai férj és nő mintaszéru életet élnek. A férj rangja a nőre is áthárul. A nő neveli föl a gyermekeket és soha sem civilizálódunk annyira, hogy jobb nevelést kívánjunk.» Azután kifejti a khinai diplomata, hogy Khinában ritkábbak a rossz férfiek, mint Európában, s a nők kicsiny lábai éppen nem akadályozzák őket, hogy nemesak járn, de sőt futni is tudjanak.

Kissé más az a kép, melyet egy ujab khinai utazó, az orosz *Praszetky* ad a mennyei birodalomról, melyet hivatalos küldetésben látogatott meg, s mely küldetés alkalmat szerzett neki, hogy a khinai szokások ellenére is mindenüvé befurakodhassék, méréseket tegyen és közvételeket látogasson meg. Mindenütt meglepte őt a nép szegénysége és egészségtelensége s a rendőrség brutális eljárása, melylyel a nép közét vetette magát. Egy kunyhót így ír le: «Két csaknem egészben meztelen gyermek fekszik beteg a kűszőben, egy harmadik anyja karjai közt, míg rut nagyanyjok pipát szorít fogaik közt. A padozaton néhány rőse-köteg, de ágyunk vagy székek semmi nyoma.»

Ismeretes az 1877-iki nagy éhségnek története is Khinában, midőn egyedül Shansiban a népesség hét tizede — közel öt millió — áldozatul esett. Táplálék hiájában a kannibalizmus legiszonyabb alakjában ütötte föl fejét. A szegényebbek potom áron adták el földjeiket, ingóságukat a gazdagabbaknak, s magok menekültek, vagy az esőt, s többen közülük így dermedtek meg az éhségtől. Gyermekeket pénzért árultak, nőket ingyen ajánlottak föl, de nem volt, a ki elvállalta őket. Magok a külföldön gyűjtött könyörödmányok ez időben 700 ezer forintra rugtak.

Nem példányosabb a khinaiak börtörendszere sem. A vizsgálat alatt levő foglyok, akár elkövettek a terhokre rótt cselekményt, akár nem, s kisebb vagy nagyobb legyen bűnük, együvé vannak zárva, együtt esznek és alszanak. A nyelv nem képes lefesteni a khinai börtönök borzalmaikat.

Mindent fontolóra véve, ha Cseng márkí néhol nem is alap nélkül polemizál azokkal, a kik az európai polgárosulás kétes vívmányával oly nagyra vannak, s ha van is egy szemernyi igazság abban, hogy a patriarkálisabb erkölcsök védelmére emel szót az európai társadalom merőben külsőleges moraljával szemben; de ki-látszik érveléseiből az is, hogy túlságos jó véleménynyel van honfitársai iránt s őt oly elfogultak előítéletei saját nemzetével szemben annak jó tulajdonai iránt, mint a külföldi a rosszak iránt.

SZÁSZ KÁROLY PÜSPÖKI BEIKTATÁSA.

A dunamelléki ref. egyházkerületnek emelkedett ünnepélye folyt le október 26-án a kálvintéri református templomban: Szász Károlyt iktatták be püspöki székebe az egyházkerület többjeinek, a ref. egyháznak, az egész ország minden tájáról egybe-seregelt kiváló férfainak, s olyan nagy közönségnek jelenlétében, a minő csak a nagy templomot megtölthet.

Az ur asztala körül az egyház világi és papi vezérférfiai, a testvér-kerület képviselői, s az ág. evangélikus és az unitárius egyházak küldöttei foglaltak helyet, az egyházi férfiak egyszerű fekete palástjukban, a világi méltóságok nagy díszben, élőkön gr. Lónyay Menyhért és gr. Tisza Lajos főgondnokokkal. Jelen voltak a dunántúli egyházkerület részéről: Papp Gábor püspök, Beöthy Zsigmond, Vályi Lajos, Csonka Ferencz, Körmeny Sándor, Véghegyi Dezső, Kopácsy Árpád, Pápay Sándor, Závorc Elek, Szabó József és Kiss Gábor; a tiszántúli kerület részéről Révész Bálint püspök, Kiss Áron, Ráday Gedeon gróf, Szöllőssy Antal, Tóth Sámuel; a tiszáninneni kerület részéről: Kún Bertalan püspök; az erdélyi egyházkerületből Szász Domokos püspök-helyettes, Tisza László, Bánffy Béla gróf,

Lészay Lajos, Mezey Albert. Nagy László, dr. Bereczky Endre. Az ág. evang. egyház részéről: Prónay Dezső báró főfelügyelő, Fabinyi Theophil, Sárkány József, Moravcsik Mihály, Schrauer János, Sárkány Sámuel, Jakober József, Böhm Károly, Falvay Antal, Győry Vilmos; az unitárius egyház részéről szintén nagyobb számm küldöttek, Ferencz József püspökkel. A templom minden tere zsúfolásig megtelt közönséggel.

Az ünnepélyt a főiskolai énekhar, mely több mint száz főből áll, nyitotta meg az «Oh ur isten! légy közöttünk!» kezdetű karénnel. Ezután Papp Károly lelkes lépet a szószékre, meleg szavakkal emlékezve meg az elhunyt Török Pálról, kinek az egyház szolgálatában oly kiváló érdemei vannak; majd az újonnan választott püspök fél fordult, utalva azon nemes hivatásra, melyre választott, s azon kiváló tulajdonságokra, melyeknél fogva a hivatást tökéletesen betölteni hivatva van. Szónoklatát imával rekeszté be.

Az énekhar erre Berzsenyi ódáját «Isten, kit a bőséges lángesze föl nem ér» zengte el szép harmóniában.

Révész Bálint, az érdemekben megőszült püspök főelőadót beszédet tartott. Inádját meghatóttan mondá el, s megemlékezett ő is Török Pálról, kiváló érdemeiről, az előkelő szerepről, melyet vitt, a hivatásról, melyet olyan híven betöltött. S attérve az újonnan megválasztott püspök személyére, nagy hirnővére, országszerte tisztelt nevére, egész bizodalmt fejezte ki az iránt, a mint nagy hivataltát a jövőben betölteni fogja. Ez állás ezental sokkal nehezebb lesz, mint valaha is volt; mert sok összeütköző érdeket kell kiegyenlítenie, sok hazavonást elsimítania, egész bölcseséget, tapintatát, buzgó kötele-ségtudását igénybe vennie, hogy a hozzáköött igényeknek teljesen megfeleljen. Révész püspök is beszédét rövid imával fejezte be.

A püspöki esküt aztán Dobos János czeplédi lelkes felolvasta, majd előolvasta Szász Károlynak, ki azt erőteljes hangon mondotta utána, s így az esküt letette. Révész Bálint kezét fejezte tette az új püspöknek, megáldotta őt, aztán megcsókolta. Erre az egyházkerület esperesei: Sipos Pál, Konecz Imre, Csekei István, Kármán Pál, Baksa Sándor, Kovács Antal, Adám Kálmán és Szalay Antal a bibliából vett jelmondatokkal felavatták. Az egész aktus alatt hal-kán játszott az orgona a «Jövel szent lélek» éneket.

Szász Károly ezután fölfele a szószékre, megtartá első püspöki beszédét a hallgatóság általános lebilencselt figyelmé között. Programját adta elő leendőbeli püspöki működésének. Az ő nyájának legeltetésére hívott engem — mondá — Jézus, midőn felvigyázóvá — mert ezt jelenti a püspöki nevezet — tett engem sok ezer lelke felett. Nem elsőseget, nem dicsőséget, nem nyugalmat, hanem munkát adott. Mert a püspöki hivatal munka, jó munka a Krisztus szolgálatában. Emelkedtem mondá el a püspök, hogy mire kell vigyáznia: a hives lelki üdvére, a papság színvonalának emelésére, tanító-intézetek jóvoltára s az egyház jogaira. S kijelenté itt mely meggyőződéssel, hogy az alkotmányos magyar állam és a nemzet érdekei azonosak a protestáns egyházzal. Kijelenté a szónok, hogy pártok harcailhoz nincs köze s csak egy állandó irányt ismer: a magyar nemzeti politikát, fajunk erkölcsi és anyagi sulyának emelését. Az egyház hitelének kívül való új tudományt nem fog hirdetni s végül az Ur áldását kérte kötelességeinek teljesítésére.

Az ünnepélyes beszéd mely hatást tett s midőn az új püspök, a zárének hangjai mellett, kilépett az udvarra, élénk éljenzés hangzott feléje.

Fenn a tetemenben a küldöttek tisztelegése következett. B. Prónay Dezső főfelügyelő szolt az ág. evangélikusok küldöttségé élén, üdvözölte az új püspököt s örömet fejezte ki megválasztása fölött. Testvéri szeretet uralkodott eddig a két protestáns felekezet között; az elhunyt püspök mindent elkövetett, hogy e szeretetet növelje, hogy a két protestáns felekezetet minél szorosabba fűzze egymáshoz és reméli, hogy az új püspök is ily irányban fog működni. Szász Károly válaszában meghatva mondott köszönetet a tisztelegőknek; örömmel tölti el, hogy a testvéregyház is részt vesz az ünnepélyben és igéri, hogy mindig előtte lesz boldogult előde példája, azt fogja követni mindenkor. Kézt kézhez, vállat vállhozva kell működnie a két testvéregyháznak, egyesült erővel. A dunamelléki ref. egyházkerület nevében Dobos János, az egyházkerület lelkesének Nesztora,

intézett rövid, de meleg beszédet az új püspökhöz, ki megindulva válaszolt az ősz lelkisapornak. A dunántúli, tiszántúli és tiszáninneni egyházkerületek nevében Papp Gábor, Révész Bálint és Kún Bertalan püspökök üdvözölték, az erdélyi egyházkerület nevében Szász Domokos, a püspök testvére, üdvözölé, s Szász Károly elérkezévéde köszöntö meg a szülőföldről hozott üdvöletet. Végül a ref. iskola tanári kara élén Vámosy Mihály igazgató mondott üdvözlő beszédet.

Délután két órakor a «Hungária» dísztermében ünnepi lakoma tartott. Kétszázan lehettek az asztaloknál, számos egyházi és világi kitűnőnek. Az új püspök az asztalón, a kormányelnök és Révész Bálint közt ült. Felköszöntést számosan mondtak. Az első gr. Lónyay Menyhért a királyra és családjára, mit féldlva hallgattak és éljenztek. Gr. Tisza Lajos az új püspökre emelte poharát. Szász Károly három ízben szolt föl, éllette a küldöttségeket, a nap emlékére ezer forint alapítványt tett, felét egy új templom alapjára, felét a ref. hittani tápintezetre (mit lelkes éljenzés köszönt meg), éllette aztán a kormányt, annak fejét s a távollevő Trefortot, kitől 18 évi államszolgálat alatt sokat tanult és tanulmányait iparkodni fog a protestáns egyház javára fordítani. Beöthy Zsigmond gróf Lónyay Menyhérte ürité poharát. Vadnay Károly püspök Szász Károlyra mint írora, Kún Bertalan püspök a dunántúli reform. kerület főgondnokát, Tisza Kálmánt, különösen mint olyant, a ki a protestáns egyház legdrágább és leg-féltettebb kincsének, az önkormányzatú jogok kora ifjúságától kezdve hőkehlí védelmezője volt, s megemlékezett a patens idejében való küzdelmekről.

Tisza Kálmán általános figyelem közt szolt: «Emlétték a prot. egyház küzdelmét — ugymond — melyben mi öregek részt vettünk. En minden időben hangsúlyoztam, hogy először magyar ember vagy és protestáns, s még csak nemrég voltak hangok, hogy én a prot. egyház érdekeit föloldozom. Azonban én mindig abban a véleményben voltam, hogy a prot. egyház jóléte csak az állam, a magyar állam jólétével együtt gondolható. Egyik jóléte a másik jóléte. Igaz, mi harcoltunk a prot. egyház jogaiért, ott voltam én is a küzdők közt, s visszaemlékezve a multakra, azt kívánom, hogy az utódoknak soha se legyen alkalmuk a prot. egyház jogaiért harczra kelni, s kívánom, hogy a mi, «öregek» küzdelmeiről az utódok házi tűzhelyük mellett csak úgy beszéljenek, mint a vén katonák kiküzdött csatáinak emlékéiről. A magyar állam és a prot. egyház jóléteért ártam poharamat.» Ezután még Szász Domokos a protestáns Sion nesztoráról, a távollevő báró Vay Miklósról emlékezett meg. Gr. Ráday Gedeon a debreczeni püspöktől, Révész Bálintot köszönté fel; b. Prónay Dezső az új püspöktől; Kis Áron b. Prónay Dezsőt; Papp Károly lelkes gr. Tisza Lajost; Ferencz József püspök a főgondnokokat.

Ut óra felé járt az idő, midőn a nagy társaság eloszlott. A beiktatási ünnepélynek befejező mozzanata okt. 27-én volt, a dunamelléki ref. egyházkerület közgyűlésén. Az ülés gróf Lónyay Menyhért és Sipos Pál esperes elnöksége alatt nyílt meg és Sipos jelentést tevén az új püspök beiktatásáról, a gyűlés ezt tudomásul vette, Révész Bálint püspöknek, ki Szász Károlyt beiktatta, köszönetet szavazott, aztán Sipos Pál felhívására az új püspöknek átadta teendőit és a hivatal irományait. Szász Károly ekkor élénk éljenzés köztefoglatla elnöki székét gr. Lónyay mellett, s beszédét mondott, jelezve a fonto-b teendőket, melyeknek megoldását püspöki székeben sürgéni fogja. Ilyenek a Ráday-könyvtár rendezése, a segédlelkeszek ügye és a theologusok segélyezésének kérdése. Végül megjegyzé, hogy állását bizalmi állásnak tekintti és csak addig óhajt megmaradni, míg a kerület bizalmát bírja. Az élénk tetszéssel fogadott beszéd után a gyűlés áttért a napirend tárgyalására.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A «Budapesti Szemle» novemberi köteté már elhagyta a sajtót. Becses közleményei vannak. Az első mindjárt Pauler Tivadar miniszter tollából került, ki tudvalevőleg a budapesti egyetem történetét írja. Ennek most készülő harmadik kötetéből ad egy részletet, mely az egyetem áthelyezésének ismételt tárgyalásai-val foglalkozik. Ezt követi Marczali Henrik nagyobb történeti tanulmánya «A Hóra világi Erdélyben», a mi most éppen korszerű, mikor Bukarestben mint szabadságharczot akarják ezt megülni és martirokul dicsőíteni Horát, Klokát. Marczali e korszakhoz és eseményekhez becses kiegészítő és felvilágosító adatokat szolgáltat a levéltárak eddig fel nem használt aktáiból. Imre Sándor lefordította francziából Guyau egyik széptani tanulmányát: «A tudomány és művészet ellenkezése», mely azt a kérdést fejtegeti éles elmével, hogy a tudományos szellem, mely lassanként mindinkább áthatja az emberiséget és agyat átformítja: nem vonja-e le idővel a művészt és költő három lényeges tehetségét: a képzelődést, az alkotó ösztönt és érzelmét? Felelete az,

hogy nem, mert a tudomány föllendülést ad a képzelődésnek, s a lét és világ talányai láthatatlan, örök vonzó erővel bírnak ránk, azoknak bájos hatása megmarad, s az értelem nem azt fogja kívánni, hogy megelégtünk, hanem hogy igazassuk, fokozzuk. Imre a cikkek végén Aranyra is rámutat, mint a kibén a tudománytalan csatlakozott a költés. Földes Béla statisztikai cikket írt. Ujabb adatok hazánk halandósági és közegészségi viszonyairól. Fenyvessy Adolf pedig közgazdasági fejtegetést. Tultermelés buzában és czukorban. Mikszáth Kálmántól. Egy jó asszony című csinos elbeszélés, melyet a Kisfaludy-Társaság ülésén olvasott föl. Vargha Gyulától Schiller egyik nagyobb költeményének fordítása. (Győzelemünnp) teszik a szépirodalmi részt. Néhány könyvismertetés után végül Nyílt levelek vannak a Görgei ügyében. Az egyik Klapkának ama levele, melyet Báthory-Schulz Bódog tábornokhoz intézett, mikor ennek nevében egyik napilapban Klapka és Görgei ellen egy kemény hangú levél jelent meg. A másik pedig szintén Klapka levele, melyben nyilvánosságra hozza Báthory-Schulz válaszáat. A tábornok semmit sem tud az ő neve alatt megjelent cikkről.

A Pulszky-album, melyet a régészeti társulat ad ki, elnökének, Pulszky Ferencnek ötvenéves írói működése emlékére, már sajtó alatt van. Összesen mintegy 30 jelesebb hazai régész és író ajánlotta fel közreműködését, köztük Szilágyi Sándor, Torma Károly, Ortvasy Tivadar, Arányi Lajos, Havas Sándor, Fraknói Vilmos, Lipp Vilmos, Ballagi Aladár, dr. Réthy László, báró Nyáry, dr. Czobor Béla, Kőváry László, Fechtig Imre, Lehoticzky Tivadar. Az érdekes és változatos tartalommal 25–30 folyó iven megjelenő album ára 3 forintban van megállapítva. A bizottság még mindig elfogad előfizetéseket, melyek Czanyuga József pénztárnok nevére (Budapest, nemzeti múzeum) küldendők.

Jókai örményül. Jókai regényeiből most a tizenötödik nyelvre fordítanak. Ugyanis Csiky Lukács velencei mechtarista szerzetes Erzsébetvárosról engedélyt kért a költőtől, hogy valamelyik regényét örmény nyelvre fordíthassa. Jókai: „Az arany ember”, vagy „A szegény gazdagok”-at ajánlotta. A fordítás a velencei szt. László szigeti mechtaristák által kiadott „Pázmány” szemlében fog megjelenni, s azonkívül külön füzetekben is.

Magyar-német nyelvgyakorló-füzetek című vállalatot indított meg Roder Adolf, a Toussaint-Langenscheidt-féle magyar és német nyelvtanok szerzője. E füzetek mintegy kompendiumként szolgálnak mind a két grammatikához, a mennyiben kéthasábosan közölt magyar és német szöveg van bennök, a magyar szöveg alatt német, a német alatt magyar jegyzeteket. Az ilyen fordítási gyakorlatok előnyök arra nézve, a ki valamely nyelvből, melyet már grammatikából elsajátított, tökélyesíteni akarja magát. Az önmagában is befejezett egészet képező első füzet ára 50 kr. Megrendelhető könyvtárai uton, vagy a szerzőnél Szombathelyen.

A színház szubvencziói. A belügyminisztérium költségvetésében a *nemzeti színház* és m. kir. operaház segélyezésére összesen 149,000 forint van föléve, a mi 67,000 forintnál több az eddigi országos segélynél. A költség emelését a dráma és opera külön válása s a két külön színház fentartása indokolja. Számítani lehet azonban a 210,000 frtnyi királyi segélyre is. A belügyminiszter igéri, hogy a két színház anyagi körülményeiről az első félévi tapasztalatok után részletes jelentést tesz az országgyűlésnek. Megjegyezték azt is, hogy a nemzeti színházban eddig 144 operai előadás volt, az operaházban 189 lesz; míg a nemzeti színház drámai előadásai 180-ról 260-ra emelkednek s így a két színházban 324 előadás helyett 125-tel több, azaz 449 előadás lesz. — A *Kolozsvári nemzeti színház* segélyezésére 14,000 forint van föléve, s a belügyminiszter ehhez érdekes indoklást tesz:

1870 óta a királyi udvartartási javadalmazásnak művészeti czélokra szánt részéből a királyné 6 fősége adományként évi 15,000 forintnyi adomány mint fejedelmi szubvenczió rendszeresített. 1877-ben a fejedelmi szubvenczió 20,000 forintra emeltetett s az utolsó három esztendőben 10–10,000 forintnyi pótszubszenció is adatott. A színház mindamellett az évenkénti deficittektől szabadulni nem tud, ezért válik szükségessé az állami segélyezés. A színházat ezenül a belügyminiszternek felelős intendáns fogja vezetni s a színház három-három évre vállalkozónak

fog kiadatni. E vállalkozó köteles szervezni a kolozsvári közönség műígyeinek megfelelő dráma, vígjáték, népszimű és opera-társaságot.

Erkel új operája. „*István király*”, november végén vagy december elején kerül előadásra az operaszínházban. Az opera, habár történeti alapon nyugszik, a regényes opera jellegével bír; nagy tere van benne a látványosságoknak, s ugy a régi pogány magyar, mint e keresztény vallási ünnepek kőrhíven és nagy pompával lesznek kiállítva.

A népszínházban október 24-ikén Lecocq új operetteje „*A két madár*” került előadásra. Mint Lecocq minden műve, ez is szépen dolgozott zenemű, és van elég része, mely nagyobb dicséretet érdemel, mintsem hogy egyszerűen csinosnak lehetne mondani. De e jeles szerző dallorissa is megapadt, s nem egyszer vissza kell térnie régi, kecses dallamaihoz, még az oly szelvényben ismert „Angot”-hoz is. A szöveg, melyet Duru és Chivot ismert libretto-írók szolgáltattak, komolyabb elemekből áll, noha nem éppen olyan czélzattal készült, hogy vidámság nélküli legyen. Az újdonság nem részesült zajos fogadtatásban.

A „Kék madár”-ról a Strozzi-család legendái beszéltek, s e legenda zenéje nagyon kellemes. A család őseit őrangyal fényes madár alakjában mentette meg a csatatéren. Most a család legutolsó tagját, Steniot (Hegyi Aranka) veszi utalmába. Steniot papnak nevelték, de később a család érdekei ugy kívánják, hogy Pricoli bankár (Solymosi) leányával Arabellával (Sik Gizella) lépjen házasságra. A leányt azonban az uralkodó Medici herceg rokona, Cézár (Vidor) tetszik, s ennek is tetszik vagyon. Most jön a kék madár, voltaképpen a Cézár gyermek-kori játszótársa Róza (Tarnai Sarolta), ki a család ismeretes legendáját éneklé el neki, és Stenio himni is kezd a „kék madár” hatalmában, Róza pedig zsebébe csempézi hozományát, hogy megélhesen, még Arabella elrablásában is segítségére lesz. Stenio összeesküvése is bonyolódik, és Róza menti meg. Ekkor ismeri föl a lány szerelmét és nöl veszi a kékmadart.

Hegyi Aranka k. a. ábrázolásban és éneken jeles szereplője a darabnak. Az egykori növendék pap féltékenységét, szövegességet szeretetreméltó eredetiséggel adja. Majd a csapongó jókedv kifejezéseit és szép énekeért tapsolta a közönség.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia októ. 27-iki összes ülésén Haynald Lajos bibornok-érsek tartott emlékbeszédet az akadémia külső tagja, Fenzl Ede bécsi botanikus fölött.

Az emlékbeszéd terjedelmes tanulmány a botanikáról, annak egyik jeles művelőjéről és pályájáról. Fenzl Ede a bécsi egyetem növénytan tanára, az ottani egyetemi botanikus kert igazgatója volt. Az emlékbeszéd rajzolta életét, tanulmányait, viselt hivatalait, ezeknek betöltésében jeleskedését, a reá bízott intézeteknek, gytjteményeknek s kertnek igazgatása alatt való gyarapodását. Fenzlhez a kalocsai érseket bizalmas viszony fűzte, melyet évtizedek és a tudomány közös szerete növelt. Az emlékbeszédnek egyik érdekes része az, melyben a bibornok a közte és a tudós közt fennállt barátságról szól, mert sokat megtudtunk belőle a bibornos főpap tudományos fáradozásairól is. Fenzl segített a kalocsai meglegház berendezésén, s közbejárt, hogy a szerencsétlen Miksa mexikói császár növénytan könyvtára és herbariuma Haynald birtokába jusson. A főpap és a tudós közt élénk levelezések folytak, s azokból szintén bemutat több részletet az emlékbeszéd.

Az élénk figyelemmel és tetszéssel kísért emlékbeszéd után Fraknói Vilmos főtitkár terjeszté elő a folyó ügyeket. A magyar iskolaegylet kérvényét, hogy az akadémia képviseltesse magát az egyet könyvkiadó bizottságban s azt évi segélyvel támogassa, kiadványaiból pedig engedjen át népszerűt könyveket terjesztés végett, a bizottsági vélemény alapján pártolni határozta. A magyar államvasutak igazgatósága véleményét kért Révész Samu mérnök vasuti szótárról, melynek első füzeté a napokban jelent meg. Wolf György véleménye tehát az róla, hogy a nyelvbeli helyességre és magyarosságra törekvése által megérdemli a támogatást. — A főváros folkerte az akadémiát, küldjön két tagot a bizottságba, mely a főváros történelmi nevezetességu pontjait fogja megjelölni; Salamon Ferenc és Wenzel Gusztáv tagokat küldték ki. A párisi és londoni magyar egyleteknek s a mosonmagyei régészeti és történelmi társulatnak megküldte az akadémia összes eddigi kiadványait. A prágai akadémia meghívást küldött a fennállása századi évfordulóján, december 4-én tartandó ünnepélyre, a főtitkár pedig bejelenté, hogy Horváth Cyrill akadémiai tag november 8-án üli meg tagtársa felszázados évfordulóját.

A Kisfaludy-társaság október 29-iki havi ülésén Gyulai Pál elnökolt a nagyszámu hallgatóság jelent meg.

A jelentéseket Csiky Gergely titkár terjesztette elő, megemlékezve a társaság legregibb tagjának, Szűts Dánielnek haláláról; tudatta továbbá, hogy Frankenburg özvegye a férje után maradt érdekes levélgyűjteményt a társasághoz küldte meg megörzés végett. Görgei István száz forinttal a társaság alapító közét lépett. Fiók Károly „Damajanti” műfordítását (a „Mahabharata”-ból) bírslatra Szász Károlynak és Szilády Aronnak adták ki. Göthe híres regényét: „Werther szenvedései”-t Kazinczy Gábor lefordítván, de soha ki nem adván, fia most a kéziratot kiadásra a társaságnak nyújtá be; e fordítás bírálói Heinrich Gusztáv és Szász Károly lesznek.

A felolvasások sora Imre Sándor egy nagyobb tanulmányával kezdődött, mely Aranyt Arisztófanes-fordításáról szól és *Zichy Antal* olvasott föl belőle részleteket. Ezek Arany humorával foglalkoznak; ismertetik az elhunyt költőnek gazdag, változatos humorát, mely egyszerűen költészetének is egyik alkátrésze volt. Humora nem az a kicsapongó, meglepő epigrammatikus éllel bíró humor volt, mely egyszerre hat, s hatását csipősen érezteti, hanem a humornak az a szelidebb faja, mely kacagz ugyan, de maró guynyal nem illet. Arany költői lelkületének leginkább megfelel Arisztófanesnek, e gunyoros görög vígjátékírónak szelleme, s így történt, hogy nyelvünkre nagy tökélyvel ültette át a görög költő halhatatlan műveit. E magvas fejtegetés után *Dalmady Győző* adta elő két legújabb költeményét; az egyik „A szent királyok szobrai”, népmondát dolgoz föl István, Imre és László nagyváradi szobrainól, melyekről az volt a hit, hogy a mig azok a templom előtt állanak, a város nem juthat az ellenség kezébe; a másik pedig „A szadai várhegyen”, lyrail költemény. Mind a kettő élénk hatást tett. A harmadik felolvasó *Vadnai Károly* volt, ki egy szatirikus életképet (melyet fajtaképnek nevezett) „A rendületlen” címűt mutatott be. Ennek hőse egy szájhiós, ki a Bach-időben a honvédeké szidta, később pedig Deák Ferencet, mint hazaárulót szidta még kegyetlenebbül. Végül szintén Vadnai *Jakab* Ödöndőt olvasott föl két költeményt „A bokor és a szél” s „Az áldott ház” címűeket. Az ülést a társaság gazdasági ügyeiről tartott zárt tanácskozás fejezte be.

A régészeti és embertani társulat okt. 28-án tartotta a szünidők utáni első ülését.

Az első felolvasó *Szendrei János* volt, a zsujtai (abanymegyei) bronz-leletet ismertető. A beceses lelet, mely Csoma József gazdag gyűjteményében van, nyolcz ép bronz-kardból, ugyannyi karperczből, hat lándzsából s egy madárfejet ábrázoló bronz-tárgyból áll; ez utóbbi bronz-tárgy valami jelvény lehet, melyet boton hordtak. Hazánkban idáig hasonló tárgyat még nem találtak; külföldön a múzeumokban van néhány hasonló lelet. *Henszlmann Imre* a kassai székesegyházban eszközölt ásatások eredményeit ismertette. A jeles tudós mindenekelőtt a szentély alapkövét kereste, s e közben koporsókra, sírokra akadt. Az egyik koporsón a Szedelniczeky czimeret ismerték föl, s a halott alkalmasint Szedelniczeky Venczel, ki a XVI-ik század vége felé Árva várának ura volt s később Kassára költözött. Egy kriptában négy koporsót találtak. A bennök levő holtakat a püspök beszentelte s újra eltemette, a koporsóban talált műkincseket pedig a felső-magyarországi múzeumnak ajándékozták. A templomot azért restaurálják, mert a régi tervet egy kontár elrontotta, úgy hogy ezáltal az egész templom fennállása veszélyeztetve van. — *Némethy Lajos* Budavára régi topográfiájához sorolt fel adatokat. Budavárban több tábla emlékeztet vagy száz házra, négy templomra és egy tésre, de e táblák nagyon sok helyet hibásan jelölnek meg. Végre indítványozta, hogy a társulat forduljon a fővároshoz, hogy abból a 40,000 forintból, melyet Budavár visszafoglalásának 200-ados megünneplésére szentelt, juttasson valamit arra a célra is, hogy a téves adatokat tartalmazó táblákat újakkal cserélhessék föl. Erre az indítványra Henszlmann megjegyezte, hogy a történelmi nevezetességu terek, épületek stb. táblával való megjelölésére már bizottság alakult. Az utolsó felolvasó P. *Szathmáry Károly* volt, ki a régi magyar kálvária és kandallókról értekezett. Bemutatott két rajtot is, ezek egyikét a bajai városházában találta, mely egykor Grassalkovics hercege volt, a másik kálvya a dévai várkastélyban van, s Bethlen idejéből való.

A hírlapírók nyugdíjintézeténél kétezer forintot alapítványt tett a m. kir. operaház igazgatósága. Az intézet elnöke, Falk Miksa meleg levélben köszöntö meg b. Podmaniczky Frigyes intendánsnak az alapítványt.

A mérnök és építészegylet a mult héten kezdte meg újból működését s az egyes szakosztályok megalakultak. A választmányi ülésen felolvasták Popper István levelét, melyben a vízipépítész köréből kitüzendő pályakérdésre 500 forintajánl. fel. A választmány az adományt köszönettel fogadta s felhívta a vízipépítési szakosztályt, hogy a pályakérdés iránt tegyen javaslatot. A közlekedésségi miniszter tudatta az egyesülettel, hogy a könyvkiadó vállalatra ez évben is 1000 forint utalványozott. Az igazgató jelenléte szerint az egyesületnek jelenleg 11,000 frtja van a takarékpénztárban, nem számítva a nagy pályadíjalap 9000 frtját és az 1000 frtos Ybl-alapot.

EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Török Pál emlékünnepet a dunamelléki reform.

egyházkerület püspöki székhén utódjának, Szász Károlynak beigtatását megelőző napon, október 25-én tartották meg a kálvintéri református templomban.

A templom belsejét e gyászünnepegy alkalma fekete szövettel borították be. Nagy és díszes közönség volt jelen ez emlékünnepeken. Az ur asztala körül téren félkörben elhelyezett székeken az egyházkerületi közgyűlésre felgyülekezett számos vidéki lelkes foglalt helyet. Az ur asztaltól baloldra az egyházmegyék gondnokai, segédgondnokai, továbbá a világi tanácsbírák, tanintézetek igazgatói és küldöttök foglaltak helyet. Ott voltak a többek közt Lónyay Menyhért gr. a dunamelléki egyházkerület főgondnoka, Tisza Lajos gr. a budapesti ref. egyház gondnoka, Vízoly Gusztáv a tolna-baranyai egyházmegye kúrátor, továbbá az ág. evangélikus egyház részéről Fabiny Teofil, a budapesti magyar, tót és német ág. ev. egyházak lelkeszei, Ballagi Már, Gerliczy Károly alpolgármester s a pesti egyházközség presbiteriumának tagjai, Papp Gábor, Kun Bertalan és Révész Bálint református püspökök. A jobboldalra eső padokon közönséges foglalt helyet. Az ünnepély délelőtt 10 órakor a ref. gimnázium tanulói dalkarának énekelve kezdődött, aztán *Szász Károly* ujonan választott püspök lépett a szószékre. Előbb rövid imát, aztán emlékdönt emlékbeszédet mondott Török Pál fölött. Ledőlő oszlophoz hasonlítá, ki ledőlővel betölthetetlen irt hagyott maga után. Majd párhuzamot vont Pál apostol és Török Pál közt, azt mondvá, hogy mindkettőnek életét folytonos munka és nagy eredmények jellemzik. Rövid vonásokban ismertette aztán elhunyt elődje életét. Elmondta, hogy mikor Török Pál 1839-ben a pesti ref. egyház vezetését átvette, rombadőlő épületeket és adósságot talált. Virágzó tanintézeteket, rendezett viszonyok közt lélt egyházközségeit hagyott hátra s ez mind az ő érdeme. Majd törekvéseit ismertette a pesti ref. főiskola emelése körül, az által is, hogy a kecskeméti teológiai P. szta hozta. Ha nem is volt kitűnő szemé, szavai mindig az igazság meggyőző erejével hatottak s munkás élete végén semmit sem hagyott bevégezetlenül. Szász Károly imával fejezte be szónoki hnével előadott emlékbeszédét, s a tanuló ifjúság karénekelve a kegyetes ünnepély véget ért.

MI UJSÁG?

A király október 30-ikán általános kihallgatást adott a budai királyi lakban. Mig ő felsége Budapesten, illetőleg Gödöllőn időz, minden esütörtökön lesz kihallgatás.

A osztrák-magyar monarchia írásban és képbén. A trónörökös irodalmi vállalta érdekében a mult héten Rudolf trónörökös emlékelete alatt tartott ülést Bécsben a nagy mű kidolgozására alakított bizottság. Magyar részről *Jókai Mór* és *Szőgyényi László* külügyminisztériumi osztályfőnök voltak jelen. *Rudolf* trónörökös amaz öröndetes jelentést tette, hogy ő felsége a mű felajánlását elfogadni méltóztatott. Ennek után elhatározták, hogy a mű magyar kiadása annak minden részében a némettel teljesen egyenlő legyen. A műnek Ausztriára vonatkozó része Bécs főváros leírásával fog kezdődni. Legközelebb *Rudolf* trónörökös Budapesten a magyar bizottság egyik ülésében is elnökölni fog.

Uj miniszter. A honvédelmi miniszter kinevezését okt. 30-ikán tette közé a hivatalos lap. Gr. Ráday Gedeon halála óta ideiglenesen b. Orszy Béla, ő felsége személye körüli miniszter vezette ezt a miniszteriumot is. Most ő felsége báró *Fejérváry Géza* tábornokot, a miniszterium eddigi államtitkárát nevezte ki. B. Fejérváry még ez nap letette az esküt ő felsége előtt, Tisza miniszterelnök jelenlétében. Aztán látogatást tett b. Mondel főhadsegédnél, gr. Kálnoky külügyminiszternél, Tisza miniszterelnöknél, József főhercegnél, hol a Budapest államaszó honvédtábornokok tisztelését is fogadta. A honvédelmi miniszterium palotájában díben jelent meg, hol a miniszterium tisztviselői üdvözölték. Az új miniszter arezképet már közölte lapunk.

Alapok-létel. Október 30-án tette le a király a nagy lovas kaszánya alapkövét, a keresési-ut végén. A kaszánya egyike lesz a főváros legnagyobb telepeinek, negyven holdnyi területen, negyvenhat külön épülettel, s több mint másfél millióba kerül. Egy egész lovas ezred számára lesz benne hely, s Budapest építetté. Az alapok letétele fényes szertartásokkal, miniszterek, főméltóságok, a katonai tisztai és nagy tömeg jelenlétében ment végbe, úgy hogy el lehet mondani: a főváros számos és fényes közintéze és ipartelepe építése nem kezdődött oly ünnepélyesen, mint e kaszányáé.

fejlesztéséhez kell fogni minden erőnkkel. A miniszter végül felkéri az egyháznagyokat, hogy a templomok díszítéséhez tartozó műipari czikkeket itthon készítsessék s így közgazdasági állapotaink javulásához a lehetőséghez képest járuljanak.

Az országos kiállítás számára ismét nagy területet vettek el a városligetből, éppen azt a részt, a hol a mutatóványos bódék és Paprika Jancsik voltak eddig. Most már remélhetőleg elég a térség.

A kiállítás építészeti bizottsága elhatározta, hogy ezer ember befogadására alkalmas *hancverseny-termet* állított fel, a melyben esetleg társas összejövetelek, kongresszusok, felolvasások, táncvigalmak is rendezhetők, sőt színelőadások is, miután a kiállítás színház tervét a bizottság eljettette. A színelőadások tartására egy a fővárosi, mint vidéki társulatok pályázhatnak. Azonkívül még két külön csarnok felállítását határozták el: az egyikben a külföldről beakldott gépek, a másikban pedig a szabadalmazott találmányok s egyéb tárgyak lesznek elhelyezve. A kiállítás *nagy rendőrlő* mellékelhelyezt el a szerkezeti terrasszal fog befűteni, mely maga is érdekes kiállítás tárgya lesz s gyönyörű kilátást nyújt, különösen este, villamos világítás mellett — a kiállítás területére. — A *magtermények, takarmányfélék* nemzeti részének csoport-bizottság, Koppély Géza földbírtokoshoz érkezett tudósítás szerint, a svéd kormány saját kiállítói részére 18,000 koronát utalványozott a czéltől, hogy ezen segély által a kiállítás kellő számban és az északi magtermeléshez méltón jelenhessenek meg a nemzetközi versenyen. — A *hazai fűrdők panorámájának* csarnoka Ray Rezső műépítész tervei szerint már épülből van. Hogy a fűrdők lát képei minél impozansabbak lehessenek, a panorámába csak tizenegye fűrdő lát képet vesznek fel, de ezek aztán nagyobb méretűek lesznek, mint az eleinte tervezte volt. A Tatra-Fűrdőt feltűntető nagyméretű képen Kautsky már javában dolgozik.

Archaeologiai kirándulás. Egy kis társaság, melynek tagjai Pulszky Ferenc, Hampel József és neje Pulszky Polyxena, továbbá Feszty Árpád festőművész, Horvátországba mentek, hogy annak egyik történelmi nevezetességu helyét, a lepoplavai várat megtekintessék. E várat s ódon temetőt Corvin János építette, kinek tetemei is itt nyugszanak. S nemcsak maga a vár, melynek egy részét most fegyháznak használják, de a templom is egyike a legérdekesebb emlékeknek.

Japánok Budapest. Október 29-ikén egy japáni küldöttség érkezett Budapestre. Előkelő katonákól áll ez, s azért utazik Európában már egy év óta, hogy a hadseregek szervezését tanulmányozza. Járt Oroszországban, tanulmányozta a német hadsereg szolgálati viszonyait, ezután megismerkedett Bécsben az osztrák-magyar közös hadsereg szervezésével; utolsó állomása a monarchiában Budapest, hol tanulmányait a közös katonai intézmény mellett a honvédségre is kiterjeszti. A közös hadügyminiszterium a tisztán katonai jellegű küldöttséget tanulmányutjában lehetőleg támogatja s mellé mint vezetőt báró *Goumoens* Gusztáv kamarás, tábornoki százasodt osztotta be, kinek vezetése alatt érkeztek Budapestre. Európai öltözetükben nem okoznak feltűnést; csak jobban megnézve tűnik föl arcuk; természetük pedig általában kicsiny. A „Hungaria” fogadóba szálltak. A küldöttség vezetője a japán hadügy-miniszter, 42 éves, *O-Yama* vezértábornok, kinek ifjonti kinezése felőlő; tagjai *Miura* és *Rodzu* tábornokok, két ezredes és tíz hadnagy.

A küldöttség vezetője *Goumoens* báró október 30-ikán engedélyt kért ő felségetől, hogy a küldöttség a honvédség intézményét tanulmányozhassa. A király az engedélyt megadta s a honvédelmi miniszter, ki ép akkor tette le az esküt, azonnal utasította. A japánakat délután magánkihallgatáson is fogadta ő felsége, aztán udvari ebéde voltak hivatalosak. Tisztelegtek a miniszterelnöknél és honvédelmi miniszternél is. Csütörtökön este az operaház előadását nézték végig. Másnap a honvédségi ügyekkel foglalkoztak. Elutazásuk november első napjára volt kitzte.

Az operaszínház nézőterén egy kis átalakítás történt. A földszinti ülőhelyek ugyanis a szinpadhoz mérve alacsonyab álltak, s most az egészét fölemelték. Kedden este fogtak hozzá, és — szerdán nem lévén előadás — csütörtök este már készen volt.

A „Jogtudományi Közlöny.” október 31-iki (44-ik) száma a következő tartalommal jelent meg: A betűdásról. Dr. *Jancsó György* kir. táblai fogalmazótól. — Jogirodalom: Búvidi eljárásunk reformjához. Irta Dr. *Fayer László*. Dr. *Wlancsik Gyula* budapesti kir. alügyészöl. — A magyar kereskedelmi jog kézikönyve különös tekintettel a magyar bírói gyakorlatra. Irta Dr. *Nagy Ferenc*. Dr. *Nagy Dező*

budapesti ügyvédtől. Törvénykezési Szemle: Észrevételek a végrehajtási törvény értelmezését tárgyzó újabb megjelölt cikkekre. I. K. budapesti kir. táblai bírótól. — Az unitáriusok vádpereit. — Különfélék. MELLEKLET: Határozatok. — A magyar kir. pénzügyi közigazgatási bíróság határozatai.

HALÁLOZÁSOK.

VERES SÁNDOR, mérnök, a Bukarestben élt jeles magyar hazafi, a romániai magyarságnak nagyra becsült vezetője, meghalt október 27-én Bukarestben, 56 éves korában. A magyar érdekek egy kitűnő tapintatú és nagy műveltségű képviselője hunyt el benne. A bukaresti reform. egyháznak főgondnoka, a magyar társulatnak, a magyar társalgó és segélyegyletnek tiszteletbeli elnöke, az osztrák-magyar egyetemnek alelnöke volt. Huszonkét év óta lakott Romániában, hol mint mérnök nagy tekintélyt szerzett, s gazdasági ügyekben is sok megbízást teljesített. Románia széles körében is jól ismerték és tisztelték. A szabadságharcban százados volt, s aztán ő is külföldre menekült, a világba dobott, de tanult és nagy lelki erővel közdötte föl magát idegen földön. s Romániában tekintélyes állást tudott biztosítani magának. Nyelvismerete, alapos műveltsége, éles esze mellett egyéniségének, ritka szép jellemének emelték. Halálát nemcsak Bukarest minden körében fogadják megilletőddéssel, nemcsak az ottani magyar-ságra és ennek ügyére fájdalommal és óhlyuntya, hanem a magyar irodalom is kószorúval tartozik. „A magyar emigráció keleten” című becses munka szerzőjének, s annyi sok jeles cikk írójának. Az emigrációról írt műve a szabadságharc utóhatásának pártatlan kifejezője, nagy közvetlenességgel, mely igazságszeretettel és értelmes tollal írva. Múltán okozott feltűnést, s emlékirati-irodalmunk legjobb művei közé tartozik. A „Vasárnapi Ujság” is sokat vesztett a jeles ember elhunytával, ki rendes munkatársai közé tartozott már régen és folytonosan, s kinek tartalmas, eleven cikkei, romániai leveleit bizonyára oly örömet fogadta minden olvasó, mint a mily örömmel vette és adta közre azokat a szerkesztőség. Bármitől írt, mindig megvolt annak tanulsága és vonzó alakja. Hazájának minden mozgalmát folytonos figyelemmel kísérte és gyakran téve látogatásokat, sok nagyobb utazásokat; Romániát pedig alaposan ismerve, s tanja lévén nagy változásainak, emelkedésének, közérdeket keltő tudat megneveit az összehasonlításokat, s levonni a tanulságokat a két ország állapotából. Bizonyára egyik legköszönhetőbb ismertetője volt Romániának is, melynek fejlődését, intézményeit mindig oly nyomatékosan emelte ki szerkesztője. Folytonos tanulás és folytonos munka közt élte. Az ásta alá egészségét. A múlt évben kezdett betegkedni, s az orvosok Karlsbadba küldték. Onnan nem annyira könnyebbült, mint inkább a teendők sürgetése által fölélesztett munkavágyával tért vissza a télen Bukarestbe, de nemcsak ismét csak Karlsbadot kellett fölkeresnie. Gyógyulás azonban már nem volt számára. Legutóbb az országos kiállítás ügyében buzdítkodott. A magyar kormány ugyanis őt kérte föl kiállítás bízatosul Romániára nézve. Halála tehát erre az ügyre is érzékeny csapás. Özvegye (szül. Birizó Luiza) és hat gyermeke: Endre, Irma, Lajos, Ferencz, Etelka, Margit adták ki a gyászjelentést; fivére közl. Ferencz szintén Romániában lakik, mint egyik román főur terjedelmes birtokainak igazgatója. A boldogult hült tetemei október 28-án az ev. reform. vallás szertartása mellett tették örök nyugalomra. Erdemét lapunk már 1879-iki 18-ik számában méltányolta, leírta változatos életét és bemutatja arczképét. Most főjő részvételt jegezzük nevét ó rovatba.

UGRON LAZAR, Felső-Fejérmegye volt főispánja, Ugron Gábor és Ákos képviselő édes atyja, udvarhelymegyei nagybirtokos, meghalt Szombathelyen. Az elhunyt 1848 előtt vezére volt Udvarhelyszék konzervatív pártjának. Később mint magas állású funkcionárius és követ vitt tevékeny szerepet különösen Udvarhelyszékben. Udvarhelyszéknek hosszabb ideig dirigens királybírája, utóbb Kolozsvárt, azután Pesten országgyűlési követe volt. A 60-as években az egykori Felső-Fejérmegyében főispáni méltóságot viselt; 1867 óta mint erdélyi regalista, tagja volt a főrendiháznak. A 70-es évek alatt betegkedése miatt visszavonult a közpályától és szombathelyi birtokán egyedül szereteteinek körében élt. A 73 éves hazafian az erdélyi közélet egyik tevékeny előharcosát vesztette el.

SZELL KRISTÓF, a bírói kar nagyeremű vétére, a királyi tábla nyug. tanácselnöke, elhunyt Budapestben 75 éves korában. Mint jeles képzettségű, ritka buzgalma bíró, művelt, nemes lelkiületű férfiú közéletben állott. Elhaladtakor korban, négy évvel ezelőtt vonult nyugalmába. Tagja volt a nemzeti kaszinó választmányának és is elhunytát a kaszinó épületéről gyászlobogó hirdette.

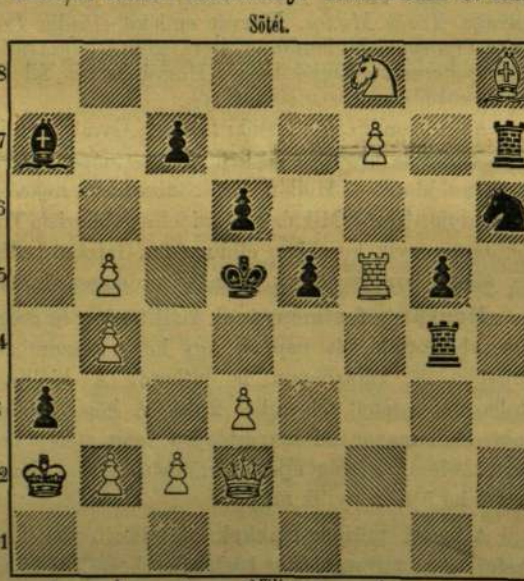
Elhunyt még a közlebbi napok alatt: DANILOVICS MIHÁLY, kassai-egyházmegyei érkanonok, prépost, volt püspöki helynök és egyházközségi tanfelügyelő, gr. Zichy Jenő nevelője, jótékony és közszereketben élt főpap, 73 éves korában, Kassán. — SZACSEVICS REMIG, a panonhalmi Benedek-rend tagja, főmonostori levéltárnok, szentszéki tanácsos,

72 éves korában. — BELLAIGH JÓZSEF, fővárosi tekinthetős ügyvéd, az ügyvédvizsgálat bizottság volt tagja, a Sz. István és sz. László társulatok választmányi tagja, több bankintézet jogi tanácsosa, hosszabb betegkedés után Budapestben; ugyanitt SZALACSY FARKAS, 45 éves korában. — SZADECKY LAJOS, birtokos, a tencseni törvényesek volt elnöke, jeles jogász, a báró Popper-féle urolalom főügyésze, 61 éves korában, Pozsonyban. — SZÉKELY ISTVÁN, nyug. plébános 71 éves korában, Szombathelyen. — NAGY ISTVÁN, ref. lelkész, 67 éves korában, Szent-Mihályon. — KISS LAJOS, kir. járásbíró 55 éves korában, Miskolcon. — MADARASZ GUSZTÁV, a nagy-kálloi főreáliskola tanára, 55 éves korában. — BOZZAY JÁNOS, kataszteri becsőbiztos 42 éves korában, Szerajevóban. — LITS GUSZTÁV, a gr. Wimpfen-féle erdi urolalom felügyelője, Fejérvármegye bizottsági tagja, 48 éves korában, Erdén. — HORVÁTH ANTAL, mérnök, a pécsi takarékpénztár volt igazgatója, 66 éves korában, Pécsen. — DR. SZENDEY JÁNOS, Baranyamegye pécsvári járásának volt orvos, 61 éves korában, Hajdu-Szoboszlón. — KRÁLIK JÁNOS, borkereskedő, Temesvárt. — FENDT ANTAL, kataszteri erdőbeosztott, 67 éves korában, Budapest. — OSZTERHUBER AGOSTON, nyug. százados Simegen. — ADLER JÓZSEF, hadsergebeli őrnagy, a kassai katonai reáliskola igazgatója. — RÓZSA ISTVÁN, szegedi tekintélyes polgár, ki a lóvonatu vasut gázolt el, 83 éves korában, Szegeden. — GRÓF HORVÁTH-TOLDY KOZMA, tengerészeti hadapród, 20 éves korában, Kolozsvárt. — SZIKSZAI IMRE, fiatal tanító, ki súlyos betegségeinek véget vetendő, fegyverrel oltotta ki életét Debreczenben. — SOVA EDE, a zágrábi bírói tábla bírája, 54 éves korában. — NOSZLOPY ISTVÁN, gimnáziumi tanuló, Noszlopy Gyula kir. aljárásbíró 13 éves fia Nagy-Váradon. — GRÓF LAZAR ALBERT, a szabadságharc egyik vitéz őrnagy, 72 éves korában, Maros-Vásárhelyen és a medgyesfalvi családi sirólba szállították. — DR. CSIKY JÓZSEF, marosvásárhelyi orvos, özvegyet és két árvaat hagyva maga után. — GÁLL A., ki régebben szétárgató volt, legutóbb pedig Ság színtársulatánál működött, Keskemetén.

ÖZ. GRÓF PORCIA OTTÓRNÉ szül. Popovics Anna, a biharmegyei társas körökben tisztelt urnő, 70 éves korában, Nagy-Váradon. — GÁLGÓCZY ANTALNÉ szül. Reindner Anna, Pozsonyban egy köztisztelőben álló családjának tagja, Püspökiben. — ÖZ. NAGY ISTVÁNNÉ szül. Bodnár Erzsébet, 71 éves korában, Sárospatakon. — ÖZ. BOROS SAMUELNÉ szül. Burján Mária, 65 éves korában, Budapestben; ugyanitt BEIN KÁROLYNÉ szül. Kaff Linka, fővárosi tanár 26 éves neje; UHL SÁNDORNÉ szül. Gindrich Anna, 43 éves korában; MARINDEZS KLARA, magányzó, 54 éves korában; CZISZGÁR MÓRNÉ, fővárosi kereskedő neje, ki jótékony cselekvései végredeletli intézkedéseket tett. — MINALOVICS MIKSA, Nagy-Becskereken. — PARIZOT JULIA párisi hölgy, ki Kolozsvárt De Gerando Antonia urhölgy házában talált gyönyörű épület. — CSERVENITZ MIHÁLYNÉ szül. Hoffmann Borbála, egy törvényeséki bíró neje, 49 éves korában. — GENCSEY KÁLMÁNNÉ szül. Putics Hajnalka, 21 éves korában Aradon. — REIZNER ANTONIA asszony, a fiúemegyei főispán édes anyja, 93 éves korában, Zágrábban.

SAKKJÁTEK.

1298/9. számú feladvány. Nadebaum C.-tól.

Az 1293. sz. feladvány megfejtése.

Dubbe F.-tól.

Megfejtés.

Világos.

1. F4—f5
2. Hd5—c3
3. Bf3—d3 matt.

Sötét.

Fg2—h3: (a)
Ke4—d4

1. ...
2. Vh3—f3
3. Vg3—d3 matt.

Fg2—f3: (b)
Ke4—d4

b.

1. ... Ke4—d5: (c)
2. Bf3—d3
3. Vh3—g4 matt.

c.

1. ... Hf7—e5:
2. Hd5—c3 + stb.

Helyesen fejtették meg: Budapest: K. J. és F. H., Andorfi S. — Kovács J. — Senki Ede. — Az Erkel-sakk-társaság nevében: E. K. — Debreczenben: Zagyva Imre. — Veszprémben: Roland K. — Macsolán: Varga József. — A nagy-nyedi evang. ref. Bethlen főtanoda olvasóköré nevében: Nagy András. — A pesti sakk-kör.

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

K. E. A három közül (melyek mindenike telet-ségre vall) legsikerültebb a „Főlelemem szemem” kezdetű; de még ez sem ad magának egészen tiszta hangot; a kifejezés bizonytalansága s a hangulat határozatlansága miatt egyik sem élvezhető teljesen. Idővel, reméljük, élvezhetőbbeket is fog nyújtani.

Az egyi Tomotobon. Szétfoly, a helyett hogy egy eszmében vagy erős érzésben bírna összpontosulni. Egyes részei olvashatók; egészen nem tesz benyomást. Tomotobon. Nagyon sötét embergyűlölő, sötét becsürlő hangulat. Az ilyen is lehet jogosult, de akkor erős meggyőződésből áll, élettapasztalásból kell fakadnia, az pedig itt hiányzik.

Halottak napján. (Felvétel.) A refrain nagyon csinos — de a mi hozzá adva, nagyon elvont elmélkedésekből áll, költőiség nélkül. A más két (Nemvezet. Késztés) még kevésbé sikerült; kivált amaz: érthetetlen is.

X. A csinos költemény jó. Szegény dala. Az alja iri név igazi-e? Sem a kézírásban nem ismerünk az illetőnek előttnk jól ismert vonásait; sem a költeményben az ó hangjára.

Nének élete. Nehézkesen foly, pedig nem az eszmegazdaság miatt. A szerző a magyar nyelvvel, kivált a költői nyelvvel, sehogyan sem bír. „Győtrelem-teli idők viharja” nem magyarul s még kevésbé költőiesen van mondva. A szerző másik költeményét sem használhatjuk.

G-y-B-nt. Hogy első dolgozatok volna, nem hiszünk; mert olyan rektorosan sokkal jobban versel, mint kezdőtől telnek. Ez azonban világért sem azt teszi, hogy a versek jók vagy bár közepesek is lennének. Egyik túlértékű, sentimentális, a másik humoros, bohókás akarna lenni, — de amazon nevetünk, a melynek el kellene érkeznem, emezen ásitunk, a melyen nevetünk kellene.

L. L. Nem vesztünk észre, hogy „Őszszel” című költeményen valamin is javított volna; legalább épen azok a kifejezések, melyek miatt a multkor is kívántuk az átdolgozást, most is fennmaradtak. Megkísértjük segíteni rajta, s ha sikerül — sort kerítünk rá.

Nem közelíthetők. Nem tudom én. Alig vagyunk együtt. Király-dal. Remény, remény... — Magányban. Őszszel (Sötét kód t. . .). — Robespierre. — Őszszel (Üvöltene már a szelek). — Tiszteletem nagysága.

HETI NAPTÁR. November hó.

Nap	Katholikus és protestáns	Görög-Orosz	Izraelita
1	21 E2 Juszitín	21 E2 Götthel	21 E2 Vidor, H.
2	22 B Halottak emlék	22 B Imre, Ida, Teo.	22 B 15 Félbójt.
3	23 K Boromei Kár.	23 K Földes	23 K Jakab úr-öcs.
4	24 Imre herceg	24 Blandina	24 Aretás vt.
5	25 C Lénárt	25 Marczion	25 Marczion
6	26 Engelbert p.	26 Adolf	26 Bajtás d.
7	27 Götthel	27 Götthel	27 Desztor
8	28 Götthel	28 Götthel	28 Bajtás d.

Heldváltorásai: ① Holdtölte 3-án 9 óra 53 pk. reggel.

Tartalom.

Szöveg: Bókai János. — Csíra temető. Költemény Patagyi Lajostól. — Orosz történetek: I. Miklós csár és az elgázolt paraszasszony. — Róka és róka-vadászatok. — Forster Dóra. Angol regény. Irta Benant Walter. — Zene a természetben. — Egyveleg. — Halottak napja. — Magyarország Párisban. — Khinai-Európai vizslay papíron. Egy kínai benyomásai európaról. — Szász Károly püspöki beiktatása. — Irodalom és művészet. — Közintézetek és egyletek. — Egyház és Iskola. — Mi újság? — Sakkjáték. — Szerkesztői mondanivaló. — Halálozások. — Heti naptár. — Képek: Bókai János. — Róka-vadászat: A Mezt; indulás a vadászatra. A „Start”; a vad fölverése. Erzsébet királyné róka-vadászat. Richter W. festménye után. — A taktikus koma. Rablókalandon. Egy kis uszonára való. Strategikus csel. A róka kicsinyei körében. — Forster Dóra. — Részlet a keresepi uti temetőből Batthányi és Deák mauzoleumával.

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós. (L. Egyetem-tér 6. szám.)

Szines selyem Surah, Satin merveilleux, atlaszok damaszok, selyemrips és tafoták, 1 frt 30 kr. méterje, egész 7 frt 20 kr.-ig, szállítatlank egyes öltönyre ugy, mint egész végben bérmentesen a házba Henneberg G. (királyi udv. szállító) selyem-gyári raktára által, Zürichben. Mintakát postafordultával. Egy levél díja a Svájcba 10 kr.

A magyar nép naptára 1885. évre.

Képes kalendárium, sokféle hasznos és mulattató olvasmányal ellátva.

Paprika Jancsi «Nevezzünk» cz. tárczája.

ifj. TATÁR PÉTER.

Harminczadik évfolyam.

Sok képpel. — Ára füzve 30 kr.

A Magyarországon tartatni szokott orsz. vásárok jegyzékével.

HAZAI IPAR

RIGLER JÓZSEF EDE

budapesti gyártelepeinek legújabb készítménye:

ARANYMONDATOK.

kal ellátott levélpapírok és borítékok, melyek sar-
kaiban magyar aranymondatok foglaltnak. Kiállít-
ások többi készítményeivel méltón a legdiszesebb-
nek nevezhető s mindamelllett igen egyszerű, de egy-
szerű-ge által egyike a legzölz. levélpapíroknak.

Fenti valamint a gyártelep többi levélpapír ud-
sággal kapható a belvárosi raktárban
kecskeméti utca 13-dik szám alatt.

Árjegyzékek kívánatra bérmentve. 1430

Gyártelep: VI. rózsza-utca. 55. sugárutról jobbra.

Legújabb szabad. billard-golyók.

Alulírott bátorodik tisztelettel tudatni, hogy sok évi

fáradtság után ikerült neki 1775

billard - golyókat

készíteni, melyek jószág és tartósság tekintetében

minden eddigit messze fölülmulnak.

Szin, hang és raganyosság tekintetében telje-

sen hasonlítanak az elefantcsont-golyókhoz, azaz

elpusztíthatatlanság tekintetében messze fölülmulják azokat, minán törés vagy repedés e golyók-
nál teljesen lehetetlen, s erre nézve 1 évi irasbeli jótállást vállalkoz. Egy darabnak ára
62 mméterig 5 forint, 62—66 mméterig 6 forint, 66—70 mméterig 6 frt 50 kr., nagyság szerint.

Kézel 100 billard, minden rendszerből, folyton raktárban.

KNILL KÁROLY, cs. k. biz. szabadalm. billard- és billard-golyó-gyára, B. écs, IX., Rossau, Rothe Löweg. 5. u. 7.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapestben megjelent s minden könyvtáránál kapható — az osztrák tartományok számára Szélnszki György cs. kir. egyetemi könyvtáránál Bécsben I., Stefansplatz Nr. 6.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapestben megjelent s minden könyvtáránál kapható — az osztrák tartományok számára Szélnszki György cs. kir. egyetemi könyvtáránál Bécsben I., Stefansplatz Nr. 6.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapestben megjelent s minden könyvtáránál kapható — az osztrák tartományok számára Szélnszki György cs. kir. egyetemi könyvtáránál Bécsben I., Stefansplatz Nr. 6.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapestben megjelent s minden könyvtáránál kapható — az osztrák tartományok számára Szélnszki György cs. kir. egyetemi könyvtáránál Bécsben I., Stefansplatz Nr. 6.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapestben megjelent s minden könyvtáránál kapható — az osztrák tartományok számára Szélnszki György cs. kir. egyetemi könyvtáránál Bécsben I., Stefansplatz Nr. 6.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapestben megjelent s minden könyvtáránál kapható — az osztrák tartományok számára Szélnszki György cs. kir. egyetemi könyvtáránál Bécsben I., Stefansplatz Nr. 6.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapestben megjelent s minden könyvtáránál kapható — az osztrák tartományok számára Szélnszki György cs. kir. egyetemi könyvtáránál Bécsben I., Stefansplatz Nr. 6.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapestben megjelent s minden könyvtáránál kapható — az osztrák tartományok számára Szélnszki György cs. kir. egyetemi könyvtáránál Bécsben I., Stefansplatz Nr. 6.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapestben megjelent s minden könyvtáránál kapható — az osztrák tartományok számára Szélnszki György cs. kir. egyetemi könyvtáránál Bécsben I., Stefansplatz Nr. 6.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapestben megjelent s minden könyvtáránál kapható — az osztrák tartományok számára Szélnszki György cs. kir. egyetemi könyvtáránál Bécsben I., Stefansplatz Nr. 6.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapestben megjelent s minden könyvtáránál kapható — az osztrák tartományok számára Szélnszki György cs. kir. egyetemi könyvtáránál Bécsben I., Stefansplatz Nr. 6.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapestben megjelent s minden könyvtáránál kapható — az osztrák tartományok számára Szélnszki György cs. kir. egyetemi könyvtáránál Bécsben I., Stefansplatz Nr. 6.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapestben megjelent s minden könyvtáránál kapható — az osztrák tartományok számára Szélnszki György cs. kir. egyetemi könyvtáránál Bécsben I., Stefansplatz Nr. 6.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapestben megjelent s minden könyvtáránál kapható — az osztrák tartományok számára Szélnszki György cs. kir. egyetemi könyvtáránál Bécsben I., Stefansplatz Nr. 6.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapestben megjelent s minden könyvtáránál kapható — az osztrák tartományok számára Szélnszki György cs. kir. egyetemi könyvtáránál Bécsben I., Stefansplatz Nr. 6.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapestben megjelent s minden könyvtáránál kapható — az osztrák tartományok számára Szélnszki György cs. kir. egyetemi könyvtáránál Bécsben I., Stefansplatz Nr. 6.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapestben megjelent s minden könyvtáránál kapható — az osztrák tartományok számára Szélnszki György cs. kir. egyetemi könyvtáránál Bécsben I., Stefansplatz Nr. 6.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapestben megjelent s minden könyvtáránál kapható — az osztrák tartományok számára Szélnszki György cs. kir. egyetemi könyvtáránál Bécsben I., Stefansplatz Nr. 6.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapestben megjelent s minden könyvtáránál kapható — az osztrák tartományok számára Szélnszki György cs. kir. egyetemi könyvtáránál Bécsben I., Stefansplatz Nr. 6.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapestben megjelent s minden könyvtáránál kapható — az osztrák tartományok számára Szélnszki György cs. kir. egyetemi könyvtáránál Bécsben I., Stefansplatz Nr. 6.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapestben megjelent s minden könyvtáránál kapható — az osztrák tartományok számára Szélnszki György cs. kir. egyetemi könyvtáránál Bécsben I., Stefansplatz Nr. 6.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapestben megjelent s minden könyvtáránál kapható — az osztrák tartományok számára Szélnszki György cs. kir. egyetemi könyvtáránál Bécsben I., Stefansplatz Nr. 6.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapestben megjelent s minden könyvtáránál kapható — az osztrák tartományok számára Szélnszki György cs. kir. egyetemi könyvtáránál Bécsben I., Stefansplatz Nr. 6.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapestben megjelent s minden könyvtáránál kapható — az osztrák tartományok számára Szélnszki György cs. kir. egyetemi könyvtáránál Bécsben I., Stefansplatz Nr. 6.

Franczia folyékony hajfestő-szer, (Chromat. Parisien) melylyel minden haját tetszés szerint 10 percz alatt állandóan megfesthetni fekete, barna vagy szőke. Főutalásai: a szin állandó s a természetes színtől meg nem különböztethető, az általánosan egyeztető. — 2 fr. A készledek: (csészék, kefék stb.) 50 kr. Főraktár: Budapest, TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerésznél, király-utca 12. szám.

■ Nyujtsuk a szerencsének jobbján: ■

vezet elfnyös herendése abban áll, hogy rövid pár hó lefolyása 7 sorolában 100,000 sorjegyből 50,000 nyereményt kell bízton történnie, ezek közötti vannak nyeremények esetleges 500,000 b. márká illelőleg

1 nyereu. a n. 300,000 26 nyereu. a n. 10,000

1 nyereu. a n. 200,000 27 nyereu. a n. 5000

2 nyereu. a n. 100,000 28 nyereu. a n. 3000

1 nyereu. a n. 90,000 29 nyereu. a n. 2000

1 nyereu. a n. 80,000 30 nyereu. a n. 1500

2 nyereu. a n. 70,000 31 nyereu. a n. 1000

1 nyereu. a n. 60,000 32 nyereu. a n. 500

1 nyereu. a n. 50,000 33 nyereu. a n. 145

1 nyereu. a n. 40,000 34 nyereu. a n. 100

5 nyereu. a n. 20,000 35 nyereu. a n. 50

3 nyereu. a n. 15,000 36 nyereu. a n. 20

Ezen nyereményekből az első osztályban 4000 sorostól ki 157,000 m összegeben. — Az 1. oszt. nyeremény 50,000 m. tesz s 2-ikben 60,000, 3-ikben 70,000, 4-ikben 80,000, 5-ikben 90,000, 6-ikben 100,000, 7-ikben 110,000, 8-ikben 120,000, 9-ikben 130,000, 10-ikben 140,000, 11-ikben 150,000, 12-ikben 160,000, 13-ikben 170,000, 14-ikben 180,000, 15-ikben 190,000, 16-ikben 200,000, 17-ikben 210,000, 18-ikben 220,000, 19-ikben 230,000, 20-ikben 240,000, 21-ikben 250,000, 22-ikben 260,000, 23-ikben 270,000, 24-ikben 280,000, 25-ikben 290,000, 26-ikben 300,000, 27-ikben 310,000, 28-ikben 320,000, 29-ikben 330,000, 30-ikben 340,000, 31-ikben 350,000, 32-ikben 360,000, 33-ikben 370,000, 34-ikben 380,000, 35-ikben 390,000, 36-ikben 400,000, 37-ikben 410,000, 38-ikben 420,000, 39-ikben 430,000, 40-ikben 440,000, 41-ikben 450,000, 42-ikben 460,000, 43-ikben 470,000, 44-ikben 480,000, 45-ikben 490,000, 46-ikben 500,000, 47-ikben 510,000, 48-ikben 520,000, 49-ikben 530,000, 50-ikben 540,000, 51-ikben 550,000, 52-ikben 560,000, 53-ikben 570,000, 54-ikben 580,000, 55-ikben 590,000, 56-ikben 600,000, 57-ikben 610,000, 58-ikben 620,000, 59-ikben 630,000, 60-ikben 640,000, 61-ikben 650,000, 62-ikben 660,000, 6

ELŐFIZETÉSI FELHIVÁS GAZETTE DE HONGRIE

A „GAZETTE DE HONGRIE” az osztr.-magyar monarchia egyetlen franczia nyelvű politikai hírlapja, mely megismerteti Magyarország politikáját, irodalmát s társadalmi viszonyait, s így a nagyrészt magyar közönség pártolására méltó.

Budapestben megjelenő franczia nyelvű

POLITIKAI, IRODALMI S PÉNZÜGYI HETILAPRA

Az előfizetési díjak a Franklin-Társulat hírlapkiadó-intézetéhez küldendők. — A „Gazette de Hongrie” kiadó-hivatala.

A „Franklin-Társulat” kiadásában Budapestben megjelent minden könyvtár-nál kapható — az osztrák tartományok számára Székesztélyi György és kir. egyet. könyvtáránál Bécsben I., Stefansplatz Nr. 6.

BORÁSZATI NAPTÁR

1885-DIK ÉVRE.

Szerkesztő

Dr. NYÁRY FERENCZ.

XII. ÉVFOLYAM.

Abrákkal.

Ara füzve 80 kr.

Tartalom: Csillagászati és kortani jellegzése az 1885. közönséges évnél. Szerk. Tóth Mike S. J. tanár. — Naptári rész. — Bélyegekről. — Európai pénzügyek. — Európai államok bortermelése. — A budapesti borvegyészeti állomás programja. — A magyar bortermelők országos szövetségének szabályzata. — Az új phylloxera-törvény, 1883. évi XVII. törvények. — Az országos központi mintapince szervezeti szabályai. — A budapesti 1885. országos kiállítás általános szabályzata. — Az 1885. évi budapesti kiállítás. — Bálint bácsi jóvendőlései. — Bálint bácsi tanácsai. — I. Természettudományi rész: A villamosság (folytatás). — Távirat. — Telegraphia. — Mutató táviró. — Morse-féle nyomó táviró. — Morse betűi és jelcí. — Betűnyomó táviró. (12 ábrával). — II. Szőlészeti és borászati rész: Dr. Nyáry Ferencz. Használható-e a Nyáry-féle mustmérő a must cukortartalmának biztos meghatározásához? — Minő talaj legjobban a szőlőnek? — Hogyan lehet a szőlőfűtőket hosszú ideig üdén eltartani? — Miként lehet asztali szőlőt igen nagy szeműre nevelni? — Miként lehet a borok palack-érettségét fölsimerni? — Miként lehet a penészt a pincéből legegyszerűbb módra kipusztítani? — Hogyan lehet vörös borban a fukzint könnyen fölsimerni? — Hogyan lehet az új bor lebasztat megakadályozni? — Miként lehet a bort s-ját jhordójában pasteurizálni? (Ábrával). — III. Kertészeti rész: — Dinnye termelés (4 ábrával). — Borkorsolyák. — Magyarországon tartott szokott országos vásárok jegyzéke. — Hirdetések.

MAGYAR CSÓDTÖRVÉNY

1881. XVII. TÖRVÉNYCZIKK.

AZ ÖSSZEHASONLÍTÓ JOGUDOMÁNY IGÉNYEINEK LEHETŐ FIGYELEMBE VÉTELÉVEL

Dr. HERCZEG MIHÁLY.

Ara füzve 3 frt.

Ara füzve 3 frt.

Könyvnyomda és kartografiai intézet.

POSNER-féle 1885. évi

NAPTÁRAK

(33 különféle kiadásban.) — Különösen

CZETTEL szabalmazott előjegyzési és jegyzéknaptára német és magyar 75 kr.

KODOLÁNYI gazdasági könyvviteli naptára IX. évfolyam 1 forint 50 kr.

POSNER FALI NAPTÁRA különféle alakban, mindennemű block- és zsebnaptár, naplókönyvek nagy választékban. Saját kiadásában megjelenő

Kiállítási naptárra, mely december 1-én jelenik meg, különösen felhívom a közönség figyelmét; ismeretterjesztő tartalma, számos, pompás kivitelű képei és gyakorlati beosztása folytán nélkülözhetlen kézikönyv lesz mindenkire nézve.

Előjegyzési ára 1 frt.

Naptár-jegyzék kívánatra ingyen.

POSNER KÁROLY LAJOS, magyar kir. udvari szállító, papír-nagykereskedő, az első magyar vonalzó intézet, üzleti könyvgyár, könyv- és könyvnyomda tulajdonosa. 1816

BUDAPEST, Erzsébet tér 7. sz. alatt.

Térkép-kiadás.

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, egyetem-utca 4. szám.)

LATZKOVITS A.
Budapest, Váci utca 22. sz.

FÉRFI-INGEK

specialis készítője
ajánlja különlegességeit
URI DIVATÁRUK
és **FEHÉRNEMÜEK**ben
feltűnő olcsó árakon.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvkereskedésben kapható.

ISTVÁN BÁCSI NAPTÁRA

vagyis családok házigazdáknak és gazdaszónyoknak, népnevelőknek, helyiségi előjáróknak, iparosoknak és földmivelőknek való képes kalendárium

1885-İK ÉVRE.

Alapító **MAKÁR ISTVÁN.**

Szerkesztő **Kóhalmi KLIMS FEIN JÓZSEF** tanár.

HARMINCZADIK ÉVFOLYAM.

Számos képpel.

Ára füzve 50 kr.

TARTALOM: Csillagászati és kortani jellegzése az 1885. közönséges évnél Szerk. Tóth Mike S. J. tanár. — Naptári rész. — Bélyegekről. — I. Az erkölcsi világ. Népnepot mutató tábla (abc rendben). — Születés-napok naptára 1801—1899. — Király-hymnus. A magyar nép számára írta Kiss Rezső. Dallamát egy XVII. századbeli templomnak nyomán vegyes énekkarra írta Bogisich Mihály. — Fischer Agoston. Mit tesz józan felfogás szerint a korrallal haladni, vagyis korszerűleg művelni kell? — Kóhalmi József. A meggazdagodni vágyás ördöge. Párbeszéd. — II. Gazdák és gazdaszónyok naptára. Somogyi Gyula. A gazda szemé hízalja a marhát. — Andrassy Jenő. Majd megtér magam is bátyám uram! Elbeszélés. — Szibeniszt Géza. Gazdák figyelmébe. — Népnevelők naptára. Mater Ursula. Az ötven éves apácza-tanítónő N. Szombatban (Arcképpel). — Szankovics György. Szent-györgyi néptanító (Arcképpel). — IV. Történelmi. Ernst Timóthy Szent Imréhez. — Kóhalmi József. Cziráky János (Arcképpel). — Paczolay János 1818—1884. (Arcképpel). — V. István bácsi a hazában és a nagy világban. Az esztendő új primás-érseki palota (képpel). — Tatrátűred (képpel). — VI. Művészet és műipar. Az országos történelmi magyar ötvösművek kiállítása Budapestben (10 képpel). — Kristus a bétégek közt szoborcsoport Kiss Györgytől (képpel). — VII. Természet világa. Somogyi. A sugar töréséből származó-tünetek. Hajnali és esti pirkadás, délibáb. — VIII. Tréfák mezejé. Nyulassy Antal Hamvazó szerdán. Adomák. — Magyarországon tartott szokott országos vásárok jegyzéke. — Hirdetések.

Legolcsóbb bevásárlási forrás a tüzelő anyagokra.

KÖSZEN és COAKS

Salgó-Tarjányi szalon darabos — 60 kr.
koczká — 55 kr.
dió (töltött kályákhöz) 45 kr.
Porosz szalon szén darabos koczká és dió 80 kr.
Coaks a légszuszogár eredeti ára mellett 87 kr.

Az árak 50 kgr.-ként, azaz egy vámműve szerint, a házhoz hordással és pénzre rakással értendők.

Egész kocsirakományok azaz 20—30 mtrmázsá vételénl tetemesebben olcsóbb.

FA száraz és egészséges, a magyar királyi korona-uradalmak elsőrendűségéből, méteröltekben, egészben és eldarabolva: hasonlóképen súly szerint csákban. Legkönnyebb ellenőrzése az átvett mennyiségnek. A bevásárlásnak legolcsóbb és legézszerűbb módja. 1797

ÉDER ANTAL GYULA

legrégibb budapesti tüzelő-anyag üzlet.

FŐIRODA: IV. FERENCZIEK TERE 4. SZÁM.

Legézszerűbb megrendelési mód levelezési lappal.

Figyelembe ajánlom, hogy csak amennyi szállítványt vállalkozásommal készítek, mely az én cégemmel ellátott szállítólevéllel küldeték. — Kimerítő árjegyzék kívánatra megküldetnek.

45-İK SZÁM. 1884.

BUDAPEST, NOVEMBER 9.

XXXI. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és 1 egész évre 12 frt. POETIKAI UJDONSÁGOK együtt: 1 félévre 6 *.

Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: 1 egész évre 2 frt. félévre 4 *.

Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: 1 egész évre 3 frt. félévre 3 *.

GRÓF LÓNYAY MENYHÉRT.

(1822—1884.)

AVÁRTLAN és megdöbbentő gyászest, mely e héten a fővárost izgalomban tartotta, erős viaszhangot kelt az egész országban. Gróf Lónyay Menyhért, a közélet egy régi s elsőrendű bajnoka dőlt ki, ki a legkülönbözőbb téreken a legmagasabb állásokat foglalta el s mindenütt a legelső sorokban állott. Mint magyar és közös pénzügyminiszter, s utóbb Magyarország miniszterelnöke, mint a m. tud. akadémia elnöke, a földhitelintézet egyik alapítója s haláláig elnöke, a tiszaszabályozási tiszavölgyi társulat elnöke, az első m. biztosító társaság egyik alapítója s igazgatósági tagja, mint a dunaméleti reform. egyházkerület főgondnoka s világi elnöke, — mind az anyagi, mind a szellemi, a polgári, a tudományos és az egyházi téren mindegyik első rangú állásokat foglalt el s vezérszerepet vitt. Volt idő, midőn Magyarország sorsát tartotta kezében, — sőt két ízben is, egyszer, midőn 1867-ben a kiegyezési tárgyalásokat folytatta Bécsben, gróf Andrassyval és báró Eötvössel együtt, melyekben neki a pénzügyi és nemzetgazdasági rész jutott, s másodszor mint miniszterelnök. Politikai pályája gyorsan vitte őt a legmagasabb pozícióra, a hová a becsvágy rugói, nagy tehetségei érzetében, ragadták; s midőn a sors fordultával bukkott, a legmagasabbról bukkott le; de nem törte össze magát. Csak politikai állását és döntő befolyását veszítette el; társadalmi s egyesületi téren tovább is — s egész haláláig meg tudta tartani elsőségét és vezérszerepét. Ritka szívóssága s bámulatos és sokoldalú tevékenysége egy percig sem hagyta el. A sors csapásai, melyek a politikai fordulaton kívül vagyoni krízisek és családi gyász alakjában is megkísértették, nem törhették meg sem akaraterjét, sem kitartását. Sőt még tevékenyebbé tették őt azokon a téreken, a melyek munkásságának azután is megmaradtak. Az akadémia elnöke, — melynek pénzügyeit Csengerivel együtt ő rendezte s hozta valódi virágzásba, — a magyar földhitelintézetnek, az írói segélyegyletnek mindvégig életető lelke maradt; a tiszaszabályozási ügy éléről csak pár hete hogy visszalépett; s lelkének legkedvesebb terén, az egyházin, annyira híven megállotta helyét, hogy utolsó perce is ott, munka közben érte el. Élete utolsó napjait —

GRÓF LÓNYAY MENYHÉRT.